

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра культурології

**КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО:
ВІД ТРАДИЦІЙНОСТІ ДО МОДЕРНОСТІ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ
(з нагоди 90-річчя від Дня народження
Вадима Крищенко)**

1 квітня 2025 р.

м. Київ

*Не забуваймо свого роду,
Щоб знали, хто і звідки ми,
Щоб нести всюди вдачу горду
І шануватись між людьми.*

Вадим Крищенко

МАЙСТЕРНІСТЬ ПІСЕННОГО СЛОВА ВАДИМА КРИЩЕНКА

ЯМЧИНСЬКА Ярослава,
студентка 2 курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Литвиненко Ірина,
асист. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

ВАДИМ КРИЩЕНКО – ГОЛОС УКРАЇНСЬКОЇ ДУШІ

Є поети, чий слова залишаються лише в книгах, а є ті, чий вірші оживають у серцях людей, стаючи частиною їхнього життя. Вадим Крищенко належить саме до другої категорії. Його творчість – це не просто поезія, а цілий світ почуттів, сповнений любові до рідної землі, патріотизму, віри та ніжності. У 2025 році поету виповнюється 90 років, і це чудова нагода замислитися над його спадщиною, над тим, як його слова впливають на мене особисто та яку роль вони відіграють у житті українців.

Сьогодні, коли світ змінюється з шаленою швидкістю, важливо мати те, що залишається незмінним. Це наші корені, наша мова, наша культура. Вірші Вадима Крищенка – це саме той дороговказ, що допомагає не заблукати в потоці інформації, нагадує про найголовніше – рідну землю, родину, чесність, людяність. Його поезія вчить цінувати традиції, пишатися своєю нацією, зберігати духовні надбання.

Життєвий шлях поета. Вадим Крищенко народився 1 квітня 1935 року в місті Житомир. Його дитинство припало на складні часи: війна, післявоєнна розруха, нестача найнеобхіднішого. Однак, попри всі труднощі, він не тільки не зламався, а й виніс із цих випробувань глибоке розуміння життя, яке пізніше стало основою його поетичних творів.

З ранніх років Вадим Дмитрович тягнувся до літератури, а перші вірші почав писати ще в шкільні роки. Його талант був очевидним, і згодом він продовжив освіту в Київському університеті. Саме в студентські роки почалося його становлення як поета. Він швидко здобув популярність, адже його вірші мали особливу енергетику – вони були зрозумілими, близькими кожному, несли у собі правду життя, його біль і красу.

Попри радянську цензуру, Вадиму Крищенку вдалося зберегти свою національну ідентичність і донести її до людей. Він писав українською мовою, хоча в ті часи це було непросто. Його творчість слугувала своєрідним містком між поколіннями, допомагала зберігати українську мову і культуру у важкі часи русифікації.

Вплив творчості Крищенка на українську культуру. Творчість Вадима Крищенка – це не лише поезія, а й велика кількість пісень, що стали справжніми символами української душі. Його вірші поклали на музику такі композитори, як Олександр Злотник, Платон Майборода, Ігор Поклад, Остап Гавриш. Завдяки цьому пісні на його слова стали народними.

Однією з найвідоміших пісень є «**Родина**». Вона настільки прониклива та щира, що її знає і співає кожен українець. У ній звучать важливі для кожної людини слова про любов до родини, про теплоту рідного дому, про ті цінності, які потрібно берегти понад усе.

Також варто згадати пісню «**Наливаймо, браття**», яка стала справжнім гімном української єдності. Вона не просто закликає до радості й святкування – вона нагадує,

що українці сильні, коли вони разом, коли вони згуртовані.

Інші відомі твори, такі як «**Батько і мати**», «**Молитва**», «**Хай щастить вам, люди добрі**», стали частиною національної пісенної спадщини. Вони звучать на весіллях, ювілеях, державних заходах – скрізь, де живе українська пісня.

Сучасне значення творчості Крищенка. Незважаючи на те, що багато його пісень було створено кілька десятиліть тому, вони залишаються актуальними й сьогодні. Україна зараз переживає важкі часи, і слова Крищенка дають сили, підтримують, нагадують про національну гідність.

Коли слухаю його пісні, я відчуваю гордість за свою країну, за її народ. У його словах є щось справжнє, що відрізняє їх від масової культури. Він не намагається писати «модно» чи догоджати трендам – він пише від душі, щиро, і саме це робить його творчість вічною.

Якщо говорити про мій особистий погляд, то творчість Вадима Крищенка має для мене особливе значення. В його словах я знаходжу підтримку, розраду, відповіді на важливі питання. Його поезія допомагає мені зрозуміти, що справжні цінності – це не матеріальні речі, а любов, доброта, вірність своїм ідеалам.

Вадим Крищенко як моральний орієнтир. У час, коли навколо так багато фальші, його творчість є тим світлом, яке веде до правди. Він не просто пише гарні слова – він живе життя, сповнене боротьби, і його поезія є відображенням цього досвіду. Його рядки вчать бути чесними перед собою, не зраджувати своїм принципам, шанувати рідну землю.

Для мене Крищенко – це голос України, її сила і незламність. Його твори доводять, що українська мова – це мова глибоких почуттів, багатоглибкої історії та справжнього натхнення. І я впевнена, що його поезія залишиться в серцях українців ще багато років.

Висновок. Вадиму Крищенку – 90 років, і це не просто ювілей, а ціла епоха в українській літературі та пісенній творчості. Він – живий класик, людина, яка своєю працею і талантом зробила неоціненний внесок у культуру нашої країни.

Його творчість – це голос української душі, її смуток і радість, її віра і боротьба. Це пам'ять про минуле, натхнення для сьогодення і надія на майбутнє. Його слова єднають покоління, вони вчать любити Україну, шанувати її мову, історію, людей.

І я щиро вірю, що ще багато років його пісні звучатимуть у наших домівках, на великих сценах і в серцях українців. Бо поки звучать такі слова – Україна житиме.

***ЛИТВИНЕНКО Ірина,**
асист. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

СЛОВО, ЩО ЗВУЧИТЬ У ПІСНІ: ФЕНОМЕН ЖИВУЧОСТІ ЛІРИКИ ВАДИМА КРИЩЕНКА

Напевно ніхто не зможе відповісти на питання, як народжуються шедеври, чому одна пісня живе у нашому серці все життя, а іншу згодом ми навіть не згадаємо. Спробуємо з'ясувати, що саме впливає на так звану «тривалість життя» пісні на прикладі творчості видатного поета-пісняра, народного артиста України – Вадима Дмитровича Крищенка.

Вадим Дмитрович Крищенко народився 1 квітня 1935 року у м. Житомир. Батьки вчителювали, тож не зважаючи на те, що юність поета припала на період Другої світової війни, він отримав повну середню освіту, школу закінчив з відзнакою. А потім вступ до інституту на факультет журналістики, практика в різних українських виданнях (у газеті

«Радянська Донеччина» в Донецьку, «Радянський Крим» у Криму, а ще в Бердичеві, Рівненській обласній та ін.) та знайомство з цікавими творчими особистостями: письменником Павлом Григоровичем Тичиною, поетом Борисом Іллічем Олійником, бандуристом і композитором Віктором Івановичем Лісоволом, а також з письменником Юрієм Михайловичем Мушкетиком, поетом, літературним критиком Андрієм Самійловичем Малишком. Деякі з цих знайомств стали знаковими в творчості Вадима Крищенка. Так з легкої руки Андрія Малишка Вадим Дмитрович став членом Спілки письменників. Але головним чином Малишко допоміг збагнути молодому поету схильність до пісенної творчості. Мабуть секрет самотності поета-пісняра Вадима Крищенка, саме в цьому криється – він завжди віддавав перевагу спілкуванню з креативними, творчими людьми, які мають власну незалежну думку, і які так само як він закохані в свою Україну.

Саме любов до рідного краю червоною ниткою пронизує всю поезику Вадима Дмитровича. До кращих пісень про Україну входять такі твори, як «Одна-єдина» (музика Олександра Морозова), «Я- України Син» (музика Павла Мрежука), «Вперед, Побратими!» (музика Володимира Домшинського), «Хай щастить вам, люди добрі» (музика Ігора Поклада). До прикладу рядки з пісні «Я – України син»:

*«Я сприймаю немов нагороду
Це співзвуччя добра і краси,
Що нащадок вкраїнського роду,
Що Вкраїни коханої син».*

Беззаперечним фактом є те, що Вадим Дмитрович завжди писав і пише вірші виключно українською мовою. Неодноразово в інтерв'ю поет зазначає, що мовне питання йому завжди боліло. Своє ставлення до української мови Вадим Крищенко часто віддзеркалює в поетичних рядках. І, звісно ж, така відданість рідному слову знаходить відгук і у серцях інших митців. Так побачила світ пісня «Рідне слово моє» до якої музику написала Наталія Шелепницька – народна артистка України, співачка і композиторка. Ось кілька зворушливих рядків цього твору:

*«Материнське слово - пригощайтесь, друзі,
Як земля багате і стрімке як птах.
Материнське слово засіватись мусить,
Щоб воно не в'яло на живих вустах».*

Ще один важливий тематичний напрямок в творчому доробку Вадима Крищенка – висвітлення сімейних цінностей. В поетичних рядках пісень: «До маминих очей» (музика Ярослава Борути), «Родинне вогнище» (музика Павла Дворського), «Мати іде» (музика Анатолія Лаврінчука), «Батько і мати», «Родина, родина», музику до яких написав Олександр Злотник, передана вся глибина і сила родинних зв'язків. Душевним теплом і щирістю оповиті слова пісні «Дорога до матері»:

*«Мамо, тобі низесенько вклонюсь,
Мамо, за тебе Богу помолюсь,
Мамо, прийду я знов на твій поріг,
Мамо, ти найдорожча за усіх».*

Любовна лірика В.Д.Крищенка заслуговує особливої уваги. Кохання... Сповнений цим неймовірним почуттям Вадим Дмитрович написав найкращі свої пісні: «Лебеді кохання» (музика Ярослава Борути), «А вже осінь прийшла у мій сад» (музика Володимира Домшинського), «Листопад» (музика Андрія Остапенка), «Полісяночка» (музика Геннадія Татарченка), «Котики вербові» (музика Олександра Злотника). І цей перелік можна продовжувати ще дуже довго.

Творчий доробок Вадима Дмитровича Крищенко налічує понад 50 поетичних збірок та близько 1000 пісень. Але за цими цифрами стоять безліч безсонних ночей,

вtrat, радісних і прикрих переживань, падінь і злетів.

Поет своїм життєвим полум'ям зігрів багатьох творчих особистостей. Сьогодні це всім відомі, популярні люди, які пишаються багаторічною дружбою з Вадимом Крищенком. А пісні Вадима Дмитровича у репертуарі виконавця – це завжди шлягер, тому часто їх можна зустріти у виконанні народних артистів України: Оксани Білозір, Павла Зіброва, Романа Рудого, Назарія та Дмитра Яремчуків, Іво Бобула та Лілії Сандулеси, а також Алли Попової і багатьох інших видатних виконавців.

Феномен живучості пісенної лірики Вадима Крищенка криється в адаптивності його творів до різних виконавців і поколінь. Поет-пісняр оспівує вічні цінності українців. Так слова про маму, про родину, рідний край, про кохання ніколи не втратять своєї актуальності, бо і через 100 років люди будуть народжуватись, закохуватись і, з Божої ласки, жити на рідній українській землі.

МЕНДЕЛЕВИЧ Володимир,
*студент 2 курсу факультету
тваринництва та водних біоресурсів,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Симоненко Тетяна, асист.
кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

ТВОРЧІСТЬ ВАДИМА КРИЩЕНКА: ДУХОВНИЙ ЗАПОВІТ ДОБРА В ПІСНІ "ХАЙ ЩАСТИТЬ ВАМ, ЛЮДИ ДОБРІ"

Вадим Дмитрович Крищенко — поет, чия творчість стала справжнім голосом української душі. Його поезія несе в собі глибоку любов до рідної землі, повагу до національних традицій та прагнення зберегти моральні й духовні цінності українського народу. Його твори — це не просто вірші, це духовні звернення до людей, це голос нації, що прагне миру, добра, злагоди та єдності. Він вкладав у свої поетичні рядки не тільки рими та ритм, а передусім душу, життєву мудрість і щире серце.

Нещодавно мені випала надзвичайна можливість побачити Вадима Крищенка особисто — на його ювілейному концерті з нагоди 90-річчя. Цей концерт став для мене емоційно зворушливою подією, адже саме там я вперше почув його пісню "Хай щастить вам, люди добрі". Вона вразила мене своєю гармонією, світлим настроєм і доброзичливим посилом. Саме з цього моменту почалося моє знайомство з творчістю поета. Пісня настільки торкнулася душі, що мені захотілося дізнатися більше про автора, про інші його твори, про його життєву позицію та вклад у національну культуру.

Протягом своєї багаторічної творчої кар'єри Вадим Крищенко залишався відданим захисником українського слова і культури. Він ніколи не поступався своїми принципами і завжди відстоював право України на самобутнє мистецтво. У часи, коли українське слово потребувало підтримки, Крищенко був тим, хто своїми піснями надихав, давав надію, додавав сили. Його пісні стали символами народного єднання, а багато з них — невід'ємною частиною культурного коду українців.

Аналіз уривків із пісні:

*«Хай щастить вам, люди добрі, Хай пісні летять за обрій,
Щира дружба стане на рушник».*

Цей фрагмент відображає глибоку філософію доброти. Автор благословляє кожного на щастя, використовуючи символи української культури — «рушник» як знак

єдності, любові й прощання. А «пісні за обрій» — це образ віри в майбутнє, спільної дороги та духовної безмежності.

*«Тобі я брат, мені ти брат,
Бо наче батько край у нас один».*

Поет нагадує про спільну батьківщину, що об'єднує всіх українців як братів. Це рядки про патріотизм, взаєморозуміння та єдність народу.

*«Усе, усе, що нам дано,
Не заросте вже полином,
Бо знає силу братньої руки».*

Тут Вадим Крищенко наголошує на відповідальності кожного за майбутнє. Те, що нам дано — культура, мова, історія — повинно бути збережене. Символ «полин» означає забуття, біль і втрату, але «братня рука» не дозволить цьому статися — це сила громади, народу, підтримки.

Таким чином, пісня "Хай щастить вам, люди добрі" стала для мене особистим відкриттям. Вона не тільки розкрила талант Вадима Крищенко, а й змусила мене глибше замислитися над тим, які прості, але важливі істини ми часто забуваємо. Цей твір навчає співчуття, вміння ділитися добром і підтримкою, а також усвідомлювати свою відповідальність перед рідним народом і культурою.

Саме завдяки таким поетам, як Вадим Крищенко, українська пісня залишається не просто формою мистецтва, а справжнім духовним явищем. Істинний митець, він зумів зберегти і примножити те, що робить нас українцями — гідність, милосердя, доброзичливість і любов до рідної землі.

ПРИБУЛА Варвара,
*студентка 2 курсу
факультету інформаційних технологій,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Пузиренко Ярина, канд. філол. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

ДОРОГОЮ СПОГАДІВ: ВІДЛУННЯ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Вечірнє сонце вимальовує на небі щось своє, щось незбагненне для мене. Хтозна, можливо, й для мого сусіда ці безкраї пейзажі так само загадкові? Стукіт коліс потяга розноситься кожним купе, зокрема і нашим. Він викликає якусь хвилю емоцій, наче передчуття...ще трошки й буде дома, ще трошки... В ці моменти дечого бракує - пісні! Яка ж то подорож без пісні, тим більше повернення додому? Я починаю мугикати собі під ніс одну за одною пісні, які мені колись співала мама, які ми так солодко тягнули, коли я ще була малою і які ми зараз так рідко співаємо загрузши по горло у своїх клопотах. Добре, що в пам'яті досі лишились слова та мелодія, але вже як котрісь й забуду, то доведеться крутитись, зв'язку ж зовсім немає, а без нього заспівати все чого хочеться, як не крути, не вийде. Ділячи купе із кимось хто міцно спав і сонячним промінням, що допитливо заглядало до нас через вікно, я продовжувала тихенько наспівувати у своїй голові нову пісню, дивилась, як все більше степова місцина набуває нові обриси, безкраї ліси зеленим снігом встеляли землю де-не-де збираючи кучугури —

пагорби, Поділля.

*"Родина, родина - від батька й до сина
Від матері доні добро передам."*

Мене повільно затягували спогади про наші спільні поїздки разом з мамою й батьком та моїми братами. Наші канікули у бабусі в Івано-Франківській області, куди власне я й прямувала, де пів села – далека родина, а ночі такі прекрасні, що спати зовсім не хочеться. Або заповітні два тижні у нашому будиночку в Криму, вся дорога від Києва до Феодосії і далі була у супроводі наших жартів та пісень.

*"Родина, родина - це вся Україна
З глибоким корінням, з високим гіллям."*

— наспівувала я. Слова линули спогадами з мого життя – про дитинство, про юність, про те, що ще станеться. Про вечори біля вогнища з довгими розмовами й, звісно, ж піснями. Дивно – скільки почуттів викликають усі ці рядки.

Я хотіла продовжити, однак далі слова не йшли, хвилину я намагалась відтворити їх у своїй пам'яті, і все на марно.

"У морі спокуси є хвилі великі"

— почула я із сусіднього ліжка чоловічий голос. Буду відверта - перелякалась добряче, але, мабуть, не мені судити, бо ж, імовірно, недооцінивши своє мурмотання й побудила подорожнього. Здається, навіть сонце якось інакше почало заглядати до нашого вікна, з якоюсь більшою жвавистю. Чоловік перевернувся на бік обличчям до мене, його карі очі невпинно позбувались ознак нещодавнього сну і ставали дедалі яснішими, свідомішими.

— Пробачте, я збудила вас, — підхопившись, я почала бігати очима по цілому купе, марно намагаючись приховати провину, що, певна річ, чітко виднілась на моєму обличчі. Всередині вже готувалась вийти хоч на деякий час з купе і дати людині можливість доспати свої бажані години. Однак забачивши у моїх руках взуття і зрозумівши мої наміри, чоловік поспішив сказати:

— Але перестаньте, від такого значно приємніше будитись ніж ви можете собі подумати, — зробивши невеличку паузу та спостерігаючи за мною, він продовжив. — Мене звати Василь, а вас?

— Мирослава... і мені справді прикро, що.... — я обірвалась на півслові, побачивши вираз обличчя співрозмовника. Як же легко було читати цю людину, він далєбі наче книга. Я усміхнулась цій думці паралельно міняючи тему. — В морі спокути, кажете?

— О так! Продовження пісні, що ви наспівували, початок другого куплету, якщо бути коректним. І можна на ти? Бо певен, що між нами різниці не більше 5 років.

У його очах вже зовсім зник будь-який натяк на нещодавній сон, очі світилися, а обличчям розповзлась щира бородата усмішка, так дивно, але навіть попри бороду він більше нагадував парубка. Сумнівів не було, він дійсно має бути дуже молодим, буде кумедно, якщо ж виявиться, що серед нас двох старша саме я.

— Домовились. А ти міг би наспівати продовження, бо чесно, як я не старалась без інтернету, мені не виходить його пригадати. А іноді для пісень бувають ідеальні миті, хай через думки, потяг, або й просто так... мені здається це вона.

Щось я захопилась зі своїми промовами, однак Василь сприйняв мої слова дуже серйозно. Сівши, враз зробився статечним, мабуть, згадуючи достеменно кожне слово із пісні, він заспівав.

Його голос розносився нашим невеличким купе, нещодавнє зніжковіння зникло, а добре знайома мелодія створювала затишок. Однак згодом пісня дійшла кінця.

— Ти гарно співаєш, — не приховуючи правди, сказала я.

— Довелося, — посміхнувся Василь. Побачивши зацікавлення в моїх очах —

продовжив. — Щоб краще вникнути в сенс пісень довелось навчитись і слухати їх, і співати, адже це тема моєї дипломної роботи, не повіриш, але теми розбирають як гарячі пиріжки. Ледве дістав цю.

— І тема дипломної роботи ця пісня?

— Краще! Аналіз всього доробку Вадима Крищенка.

— Буду відвертою, але я її сприймала, як народну.

— Мабуть, як і кожен з нас... - відвівши погляд до вікна, відказав чоловік. Він споглядав, як сідає сонце, воно виблискувало жаревом у його очах. Кожен з нас думав про щось своє, щось різне, однак дуже близьке за змістом, як рідна хата, родина, дитячі роки сповнені втіхи та надій, як життя...

ПУЗИРЕНКО Ярина,

канд. філол. наук, доц.,

доцентка кафедри культурології,

НУБіП України (м. Київ)

ПОСТАТЬ ВАДИМА КРИЩЕНКА У НАВЧАЛЬНОМУ КУРСІ «ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

Цією роботою ми продовжуємо серію публікацій, присвячених постатям видатних діячів української культури у навчальному курсі «Етнокультурологія», який викладається бакалаврам у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, а саме Пантелеймону Кулішу, Максиму Рильському та Лесі Українці [2,3,4].

Слід зазначити, що творчий доробок Вадима Дмитровича привертає увагу дослідників, написано безліч літературознавчих та загально культурологічних розвідок, присвячених його творчості. Наведемо хоча б приклад збірника «Україна незламна» з нагоди 88-річчя від дня його народження [1].

Не випадково звертаємо у вагу на життєвий і творчий шлях Вадима Дмитровича Крищенка, адже 2025 року йому виповнюється 90 років. І в цей ювілейний рік доречно запропонувати студентству глибше зануритися в поетично-пісенний творчий океан цього видатного поета, Народного артиста України.

У змістовому модулі 2. «Народна творчість», а саме в темі «Духовна культура українців» передбачено вивчення українського пісенного фольклору. Говорячи про ознаки народного мелосу, на нашу думку, варто згадати і пісню на вірш Вадима Крищенка «Наливаймо, браття, кришталеві чаші», яка так полюбилася українцям, набула такої популярності, що у свідомості людей стала сприйматися як народна пісня.

Але основну увагу творчому доробку Вадима Крищенка варто приділити при вивченні змістового модуля 3 «Види і жанри сучасної української культури», а саме теми 1. «Українське музичне та театральне мистецтво» та теми 3. «Українська література». Адже говорячи про українську естраду 2-ї пол. XX ст. та сучасну популярну музику XXI ст. не можна оминати пісень українських композиторів на слова Вадима Крищенка. Адже їх буквально знає і любить вся Україна. І саме тому видатний поет удостоєний почесного звання «Народний артист України». Співаючи та наспівуючи його пісні, виросло не одне покоління українців. Адже у Вадима Дмитровича настільки широкий творчий діапазон, що його поетичні рядки, покладені на музику, зачіпають практично усі струни людської душі – від найтонших порухів кохання у пісні «Котики вербові» та пристрасі «Берега любові» до потужного громадянського звучання пісень «Одна єдина», «Вставаймо, браття українці», від веселих жартівливих пісень, як-от

«Варенички» до філософського осмислення сенсу життя у пісенному циклі «Десять Господніх заповідей». А як гуртують українців славнозвісні «Хай щастить вам, люди добрі», «Родина», «Наливаймо, браття, кришталеві чаші», «Гей ви, козаченьки» та багато інших!

Вивчення творчості та життєвого шляху таких видатних постатей української культури як Вадим Дмитрович Крищенко дає можливість студентству краще зрозуміти культурно-історичний контекст мистецьких процесів та їхній вплив на життя суспільства.

Література

1. Матеріали Всеукраїнської науково-творчої конференції-академії «Україна незламна» (з нагоди 88-річчя від дня народження Вадима Крищенко), 1 квітня 2023 р., Київ, 96 с. <https://nubip.edu.ua/node/123155>

2. Пузиренко Я.В. Постать П.Куліша у навчальному курсі «етнокультурологія». // ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ – ГРОМАДЯНИН, НАУКОВЕЦЬ, ПЕРЕКЛАДАЧ (до 200-річчя від дня народження): Зб. наук. праць міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 26-27 вересня 2019 р. – К.: «Міленіум», 2019. – 250 с. 171-

3. Пузиренко Я.В. Постать Максима Рильського у навчальному курсі «етнокультурологія» / Соціокомунікативний простір України: історія та сьогодення: зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф. до 125-річчя від дня народження М.Т. Рильського. Київ, 20 – 21 лютого, 2020 р. Київ: Міленіум, 2020. С. 151-152.

4. Пузиренко Я.В. Постать Лесі Українки у навчальному курсі «Етнокультурологія» // Соціокомунікативний простір України: історія та сьогодення: зб. Матеріалів IV Міжнародної очно-дистанційної наук.-практ. конф. до 150-річчя від Дня народження Лесі Українки. Київ, 25-26 лютого, 2021 р. Київ: Міленіум, 2021. – С. 119-121.

РУДИЙ Роман,
проф. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

ВИКОНАВСЬКІ ПРОЧИТАННЯ ПІСНІ ВАДИМА КРИЩЕНКА «КОТИКИ ВЕРБОВІ»: ВІД ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Вадим Крищенко – видатний український поет-пісняр, з-під пера якого вийшли вірші для найбільших хітів української естради. Серед них: «Наливаймо браття, кришталеві чаші», «Одна-єдина», «Вставаймо, браття українці», «А вже осінь прийшла у мій сад», «Хай щастить вам, люди добрі», «Родина», «Вишенька-черешенька», «Котики вербові».

На мою думку, показником високої якості є те, що протягом довгих років одні й ті самі його вірші обирають різні виконавці, знаходять у них нові сенси, втілюють у життя свої задуми, та розкривають нові грані творчості поета, а він щедро ділиться своїми творами, відкритий до нових прочитань, звучань та голосів.

«Котики вербові» - пісня написана у творчій співдружності з Олександром Злотником – лірична, про кохання, мелодійна, наспівна. Поетичний текст описує зародження кохання, яке ще не визначене, але вже глибоко відчувається. Ключовий образ — *котики вербові* — символізує ніжність, весняне оновлення та чистоту почуттів. Автор використовує поетичні засоби, такі як: метафора (любов ходить поміж нами), епітети (зоряниця рання, молода печаль), риторичні запитання. Текст відзначається

образністю, мелодійністю та тонкою передачею внутрішнього світу ліричного героя.

Музичне втілення пісні, створене для тріо «Маренич» композитором Олександром Злотником, тонко підтримує цю емоційну тканину. Плавна мелодія, мінорна гармонія, м'яке аранжування з використанням акустичних інструментів — усе спрямоване на те, щоб передати тендітність і тишу внутрішнього світу героя. У цьому прочитанні пісня звучить дуже м'яко, ніжно. Багатоголосся створює насичену емоційну палітру у сприйнятті слухача, легкі жіночі голоси переплітаються із низьким і впевненим чоловічим. Завдяки такому, здавалось би, простому прийому, уява легко малює двох закоханих, вечір біля річки, шум хвиль і тиху розмову, чи, можливо, вони мовчать.

У виконанні народного артиста України Романа Рудого пісня «Котики вербові» звучить м'яко, оксамитовий тембр виконання додає композиції особливої ніжності. Аранжування пісні у виконанні Романа Рудого відзначається стриманістю та витонченістю. Використання акустичних інструментів, зокрема гітари та струнних, створює атмосферу камерності та інтимності. Мелодія розвивається плавно, без різких динамічних змін, що підкреслює ліричний характер твору. Ця інтерпретація сприяє зануренню слухача в атмосферу пісні, щоб відчувати тонкі емоційні відтінки та пережити разом з виконавцем моменти сумніву, надії та ніжності.

При порівнянні інтерпретацій поетичного тексту «Котики вербові» тріо Мареничів і Романа Рудого, помітні такі відмінності: тріо представляє колективний спів і манеру виконання, наближену до українського фольклору, а Роман Рудий подає соло у більш естрадній манері, зосереджене на внутрішньому переживанні почуттів. Тріо використовує характерне прозоре, чисте триголосся, без надмірної емоційності, яке нагадує бесіду у весняному полі – світлу, невимушену, з нотками наївної радості. В той час як Роман Рудий співає стримано, але дуже глибоко – наче внутрішня тиха розмова із коханою, або роздуми із самим собою.

Отже, кожне покоління вкладає у цей твір свої сенси, в них відображається ціннісне сприйняття їхні сучасності. Минатимуть десятиліття, і нові виконавці будуть знову і знову відкривати глибину почуттів, яка криється в кожному слові і в кожній ноті цієї пісні, бо справжнє мистецтво – вічне.

СИДОРЕНКО Ірина,

*канд. філос. наук, доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

СВІТЛО ЯК МОРАЛЬНИЙ ІМПЕРАТИВ: МОТИВ ПРОМЕТЕЯ У ВІРШІ ВАДИМА КРИЩЕНКА «ЗАПАЛІТЕ ВОГОНЬ»

Поезія – це форма філософського осмислення, здатна не лише фіксувати події, а й ставити етичні запитання, будити серце й розум. У цьому сенсі творчість поета набуває характеру покликання: говорити від імені тих, хто мовчить, і заради тих, хто ще не прокинувся. У всі часи поет був більше, ніж просто митець слова. Він – провідник духовного пробудження, носій правди, морального неспокою й совісті народу. Саме таке високе призначення втілює Вадим Крищенко у своїй творчості, зокрема, у вірші «Запаліте вогонь».

Ця поезія розгортає глибоко символічну й філософську картину морального вибору. Образ вогню у творі слугує не лише естетичним засобом, а й носієм етичного сенсу — як заклик до дії, очищення, внутрішнього пробудження особистості та нації. Саме в цьому ключі вірш можна інтерпретувати крізь призму давньогрецького міфу про Прометея — титана, який, порушивши божественний порядок, приніс людям вогонь як

символ розуму, свободи й відповідальності.

Вогонь у поезії Крищенка багатовимірний. Він є символом світла й надії, що розганяє пільму:

*«Запаліте вогонь, щоб розвіяв пільму,
Щоб страждань наших випалив гніль».*

Водночас це — етичний вогонь, який має силу очищати від внутрішньої деградації, від морального занепаду й колективної апатії:

*«Запаліте вогонь, щоб очищенням був
Від обману, брехні та незгод».*

Саме ця очисна функція робить образ вогню спорідненим із Прометеевим актом — жестом морального опору, що спричиняє страждання, але відкриває нову можливість для людини: можливість бути гідною, вільною, відповідальною.

Поет не просто описує стан речей, а звертається до етичного потенціалу народу:

*«Ми ще не сліпі, не німі...»
«Світла вже зачекався народ».*

Ці слова містять глибокий філософський сенс: йдеться не лише про зовнішній спротив, а насамперед — про внутрішню готовність бути носієм світла. Це моральний вибір: жити у світлі правди чи пристосуватись до пільми.

Особливої актуальності цей мотив набуває в контексті сучасного українського спротиву російській агресії. У цій боротьбі українці відстоюють не лише територіальну цілісність, а й етичні засади цивілізації: гідність, свободу, демократію, гуманізм. У цьому сенсі сучасний українець — це і є Прометей, що чинить опір «божеській тиранії» темряви, не задля слави, а з почуття обов'язку перед людьми, які мають право на світло.

Рядок: *«Жити нам у пільмі, у ярмі»* перетворюється на моральну дилему, на запитання до кожного — не тільки як громадянина, а передусім як мислячої, відповідальної особистості.

Вірш не лише філософський, а й глибоко соціально ангажований. Крищенко продовжує традицію української поезії, де духовне світло завжди є протипологом зовнішній і внутрішній темряві — від Шевченкового «Кобзаря» до новітніх громадянських віршів нашого часу.

Отже, вірш Вадима Крищенка — це більше, ніж поетичне висловлювання. Це морально-філософський маніфест, у якому давній образ Прометея набуває нової актуальності. Вогонь у цьому тексті — не міфологема, а етичний імператив, що закликає до відповідальності за себе, за ближнього, за світ.

СИМОНЕНКО Тетяна,
асист. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

РОЛЬ «ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ» ВАДИМА КРИЩЕНКА У ЗБЕРЕЖЕННІ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ

Вадим Крищенко — видатний український поет-пісняр, майстер не лише пісенного, а й поетичного слова. Його любовна лірика — це особлива частина творчості, улюблена автором, завдяки якій ми можемо побачити його знову і знову молодим. Але мене зацікавив ще один важливий напрямок — творчість для дітей.

Дитяча література відіграє важливу роль у формуванні духовно багатішої особистості. Маленьким дітям книжки читають дорослі, і пишуть для них дорослі. Діти сприймають в першу чергу те, як їм це подається, і вже згодом починають розуміти текст,

а ще згодом сенс. Тобто дитина сприймає, які емоції вкладає дорослий у те, що читає, та який посил заклад автор. Оскільки дитяча література не є складною для сприйняття, її легко недооцінити, розглядаючи як забавку, аби дитина не сумувала. Проте, словами невеликих милих віршиків письменник може повідомити маленькій дитині про важливі цінності та ключики до життя, у яке вона готується вирушити, в будь-яких ситуаціях залишаючись людиною. У дитячій поезії Вадима Крищенка часто зустрічаються народні символи, образи природи, традиції. Це допомагає дітям пізнавати українську культуру через знайомі та зрозумілі категорії.

Слідуючи традиціям фольклору, в образах тварин приховується алегоричне зображення людини. Персонажі-тварини завжди наділені характеристиками, які втілюють риси людей: мудрість (Сова), хитрість (Лис), силу (Лев або Ведмідь), боягузтво (Засць), недотепність (Вовк), працьовитість (Дятел), добродушність (Їжачок), пліткарство (Ворона), войовничість (Півень). Наприклад: «Біг рудий хитрющий лис, підпалив зелений ліс...», «Не уміє добрий дятел тим, хто просить відмовляти, Поки вигляне зоря, чути стук чоботаря».

Поширена в українських казках тема протистояння між дикими та свійськими тваринами («Як звірі зимували в лісі», «Пан Коцький», «Цап та баран»). У більшості із них переможцями зображуються одомашнені тварини, як ближчі до людини. Цю тематику має також вірш Вадима Крищенка «Вовк і цап»:

*«Цап не просить допомоги,
Бо у нього гострі роги,
Та іще копитця –
Вовка не боїться».*

Народні казки виконують також виховну функцію («Котик і півник», «Пан Коцький», «Івасик-Телесик»). Так і у віршиках Вадима Крищенка звучать меседжі, які сприяють формуванню у дітей моральних орієнтирів, уміння розрізняти добре і погане, існуванню та взаємодії у суспільстві. Наприклад, у вірші під назвою «Відверта розмова», через доброзичливий та зрозумілий дитині гумор, автор доносить мораль – коли хочеш чомусь навчитися, не варто боятися труднощів (адже Стах не боїться упасти), а краще сприймати їх як досвід.

*«Похвалився хлопчик Стах
Петрику-сусіду:
Завтра я на ковзанах
Падати поїду».*

Продовжуючи традиції українських народних казок, Вадим Крищенко у своїй дитячій творчості із великою любов'ю дідуся до онуків, знайомить маленьких слухачів і читачів з українською культурою, збагачує їхній світогляд, сприяє вихованню естетичного смаку, а з віком – високих духовних цінностей.

*«Дітки сонячні, внучата
Вами тішусь і горджуся.
Щастя й радості багато
Зичу вам усім. Дідусь».*

ЦЗІНЬ Тяньтянь,
аспірантка, НУБіП України (м. Київ)
викладач коледжу дошкільної освіти Чженчжоу,
(м. Чженчжоу, Китай)

ЕСТЕТИЧНІ ЦІННОСТІ У ТВОРЧОСТІ ВАДИМА ДМИТРОВИЧА КРИЩЕНКА

Естетичне виховання особистості здавна розглядається як цілеспрямоване формування емоційно-чуттєвої та ціннісної естетичної свідомості, актуалізація духовно-естетичних потреб та організація творчої діяльності, що відповідає естетичним критеріям (досконале – недосконале, гармонійне – негармонійне, прекрасне – потворне), тобто йдеться про формування творчо активної особистості, здатної сприймати, відчувати, оцінювати прекрасне, трагічне, комічне, потворне у житті й мистецтві, жити і творити «за законами краси». Основними положеннями концепції естетичного виховання завжди виступають такі:

- ціннісне ставлення до ідеального суб'єктивного досвіду переживання естетичних явищ;
- спрямованість естетичного виховання на цілісний розвиток особистості, єдність художнього та психофізіологічного розвитку особистості, тісний взаємозв'язок з освітою та іншими видами виховання (духовно-моральним, патріотичним, трудовим, фізичним, екологічним та ін.);
- загальний характер, обов'язковість та безперервність естетичного виховання в житті майбутнього фахівця;
- зв'язок естетичного виховання із життям;
- активно-діяльнісний підхід, що передбачає вирішення виховних завдань в естетичній діяльності, задоволення в духовно-естетичних потреб;
- пріоритет естетичного змісту перед формою, ідеологічне наповнення змісту вищої освіти, при якому він набуває виховних можливостей.

Звісно, вагоме місце в системі естетичного виховання відведено засобам мистецтва. Мистецтво сприймається як засіб суб'єктивного відображення людиною навколишньої дійсності через художні образи, що відбивають соціальні ідеали, цінності, переконання. Естетичне ставлення до життя, що виробляється мистецтвом, приносить насолоду, формує переконання, визначає поведінку, розвиває духовні потреби, пізнавальні сили і здібності, самостійність, активність, творчість. Естетика можлива скрізь: у праці, у спілкуванні, у соціальній діяльності, у природі, але саме у витворах мистецтва у концентрованому вигляді представлений естетичний ідеал, що відповідає соціокультурному розвитку суспільства.

Одним із найкращих зразків сучасного музично-поетичного мистецтва є творчість легендарного українського поета народного артиста України Вадима Дмитровича Крищенка. Читаючи його поезії, щоразу переконуєшся: за ними можна вивчати, що таке естетичний ідеал, як розрізнити красиве і потворне, піднесене і низьке, трагічне і комічне, гармонію і міру. Кожна строфа поезії Вадима Дмитровича приносить насолоду і задоволення, тому легко лягає на музику і тоді ще більше сприймається як зразок, своєрідний естетичний ідеал.

Наведемо кілька прикладів того, що можна вважати естетичними цінностями, на думку поета. По-перше, це краса Матері.

Мати іде. Я прошу всіх присутніх устати.

Тихо іде у болючій своїй сивині.

Сонцем пашисть слово ніжності й добрості «Мати»,

Світлом її усміхається поле весні.

По-друге, це краса рідної землі, української природи. Здається, немає пори року, немає регіону України, більше того, немає квітки, дерева чи кущика, якого б з любов'ю не згадував Вадим Крищенко. Ось для прикладу:

Прощальна краса пожовтілого листя, що тихо здітає згори.

Дерева і площі, будинки і лиця у жовті вдяглись кольори.

Прощальна краса листопадного листя з'єднала усмішку і плач.

І чулі вуста, що із небом злилися, шепочуть любові «пробач».

Пишучи про природу, В.Д. Крищенко часто вживає слово «люблю», бо любов для нього – також цінність, яка несе насолоду:

Не бійтесь мовить про любов, це слово дуже нам потрібне.

Воно медове, винне, хлібне – зніма буденності покров.

Любов – основа всіх основ, у ній найкращі колорити.

Щоб мріяти, радіти й жити – не бійтесь мовить про любов.

Як людина, яка сповідує принципи краси, поет пославляє красу мистецтва, закликаючи цінувати його:

Мистецтво справжнє не спаскудить грим,

Воно, як ворожбит, тривожне серце тішить.

Якщо своє життя звіряєте з чужим –

Йдіть на запрошення франківської афіші.

І (але це не останнє, у тезах неможливо написати про все) - краса рідного слова, служінню якому присвятив своє життя Вадим Дмитрович Крищенко:

Єднає всіх нас рідне слово і силу множить – для завзятъ,

Щоб дору вдачу, чисту совість у спадок дітям передать.

Література:

1. Крищенко В. Автографи осіннього пера/ Вадим Крищенко. – Київ: Фенікс, 2021. – 248 с.

2. Падалка Г.М. (2012). Формування духовності особистості у процесі художньо-творчого самовираження. Естетика і етика педагогічної дії, 3, 153–164.

ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ: ВИТОКИ ТА ЕВОЛЮЦІЯ

БАРАНОВСЬКА Анна,

студентка I курсу

гуманітарно-педагогічного факультету,

НУБіП України (м. Київ)

Наукова керівниця:

Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,

доц. кафедри культурології,

НУБіП України (м. Київ)

ТРАДИЦІЙНА СИМВОЛІКА В МОДІ ТА ДИЗАЙНІ: ВІД ВИШИВАНКИ ДО STREETWEAR

Українські традиційні мотиви дедалі частіше з'являються в сучасній моді та дизайні. Вишиванки, орнаменти, кольорові поєднання та етнічні мотиви інтегруються у світові fashion-тренди, поєднуючи історичну ідентичність із сучасною естетикою. Цей процес є частиною ширшої тенденції переосмислення культурної спадщини через призму модерності.

Аби дослідити питання традиційної символіки в моді та дизайні, ми використали матеріали з сайтів: [1] Офіційний сайт бренду Etnodim – <https://etnodim.com.ua>; [2] Наукові дослідження про традиційний одяг в архіві НАН України – <http://www.archives.gov.ua>; [3] Аналітика Українського культурного фонду – <https://ucf.in.ua>.

Сучасна мода активно використовує етнічні мотиви, і українська вишиванка стала одним із головних елементів національної репрезентації. Завдяки дизайнерам, таким як Віталій Подолян, Лілія Пустовіт, Юлія Магдич та бренд Vita Kin, вишиванка перетворилася на елемент high fashion. Її носять світові зірки, такі як Адель, Демі Мур, Мадонна, що сприяє популяризації української культури на міжнародному рівні.

Український одяг завжди мав сакральне значення. Вишиванка була не лише елементом гардероба, а й оберегом, що передавався з покоління в покоління. Орнаменти мали різне значення: геометричні узори символізували гармонію, рослинні – зв'язок із природою, а тваринні – силу та захист. У кожному регіоні України були свої особливі мотиви, які визначали локальну ідентичність.

Останні роки спостерігається тренд інтеграції традиційних візерунків у повсякденний одяг. Вулична мода (streetwear) включає елементи української вишивки у худі, футболки, кросівки та навіть аксесуари. Це дозволяє молоді відчувати зв'язок із культурою, не втрачаючи стильності. Бренди, як-от Etnodim, Gunia Project та Sleeper, активно експериментують із традиційними орнаментами, роблячи їх доступними та актуальними.

Сучасні технології сприяють розвитку етнічного дизайну. 3D-друк, цифрові візерунки, лазерне гравіювання дозволяють адаптувати традиційні символи у нові форми. Водночас використання екологічних тканин та принципів sustainable fashion робить традиційні мотиви частиною етичної моди. Це допомагає не лише зберігати культуру, а й переосмислювати її у контексті глобальних трендів.

Популяризація традиційного одягу через сучасний дизайн формує новий рівень патріотизму. Вишиванка стала символом єдності українців, особливо під час важливих історичних подій, як-от Революція Гідності або війна з Росією. Вона не лише відображає культурну спадщину, а й стає символом опору, сили та національної гідності.

Поєднання традиційного українського одягу з сучасними модними трендами створює новий простір для самовираження та збереження національної культури. Вишиванка та етнічні мотиви у streetwear є яскравим прикладом того, як традиції можуть не лише виживати, а й процвітати в умовах модерності.

БІЛОЦЕРКОВЕЦЬ Валерія,
студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА VS. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Традиційна культура та сучасні тенденції — це два важливі аспекти суспільного життя, які часто перебувають у динамічному протистоянні, але водночас можуть взаємодіяти та доповнювати один одного. Традиційна культура є спадщиною предків, відображає історичний досвід, моральні цінності, звичаї, обряди та мистецтво, що формують національну ідентичність та передаються з покоління в покоління. Водночас сучасні тенденції, які значною мірою визначаються глобалізацією, урбанізацією та технологічним прогресом, часто змінюють або навіть витісняють традиційні елементи культури, породжуючи нові форми самовираження.

Традиційна культура охоплює всі аспекти життя суспільства — від мови та фольклору до святкувань, обрядів, мистецтва та побутових звичок. Вона формує національну самобутність і підтримує зв'язок між минулим і майбутнім. Наприклад, в Україні важливими елементами традиційної культури є народна вишивка, яка символізує оберегові мотиви, національна кухня (борщ, вареники, кутя), а також народні свята, такі як Івана Купала, Різдво та Великдень. Вони не лише єднають людей, а й передають моральні та етичні цінності молодшим поколінням. Також велике значення має усна народна творчість: казки, думи, легенди, приказки. Вони не лише розповідають про історичні події та звичаї народу, а й містять мудрість, яка допомагає виховувати дітей у дусі патріотизму, працьовитості, чесності та співчуття. Однак у сучасному світі багато аспектів традиційної культури поступово втрачають своє значення через зміни в стилі життя. Наприклад, у мегаполісах дедалі рідше дотримуються традиційних весільних обрядів або святкових ритуалів, а молодь усе більше віддає перевагу західним святкам, таким як Гелловін чи День святого Валентина, замість традиційних свят.

Глобалізація та технологічний прогрес значно впливають на всі сфери культури, зокрема на моду, музику, мистецтво, кінематограф і навіть соціальну поведінку людей. Сучасний світ відкрив безмежні можливості для обміну культурними досягненнями між країнами. Наприклад, завдяки інтернету та соціальним мережам ми можемо ознайомитися з традиціями інших народів, слухати музику різних культур, вивчати мови та мистецтво інших націй. Сучасні тенденції змінюють і сферу мистецтва. Наприклад, багато художників поєднують традиційні мотиви з сучасними технологіями. Яскравий приклад — цифрове мистецтво, де традиційні етнічні орнаменти інтегруються в сучасний дизайн, а новітні технології дозволяють створювати інтерактивні картини, мурали, мультимедійні інсталяції.

Зіткнення традиційної культури із сучасними тенденціями часто породжує

конфлікти між поколіннями. Старше покоління прагне зберегти автентичні традиції, тоді як молодь часто тяжіє до модернізації та глобальних трендів. Наприклад, у багатьох країнах Європи та Азії відбуваються дискусії про роль національного одягу в сучасному суспільстві: чи слід носити традиційний одяг у повсякденному житті, чи це залишити лише для святкових подій. Ще одним прикладом є зміни в сімейних традиціях. Якщо раніше в Україні було прийнято жити великими родинами, де кілька поколінь мешкали разом, то сьогодні все більше людей обирають самостійне життя в окремих квартирах або переїзд до інших країн. Це змінює модель сімейних відносин і впливає на передачу культурних традицій.

Попри ці зміни, традиційна культура та сучасні тенденції можуть не лише конфліктувати, а й доповнювати одна одну. Збереження традицій можливе завдяки їхній адаптації до сучасних умов. Наприклад, народні ремесла, такі як гончарство, ткацтво, різьблення по дереву, сьогодні переживають новий розквіт завдяки сучасним підходам до дизайну та маркетингу. Також завдяки соціальним мережам відроджується інтерес до автентичного фольклору та народної творчості.

Отже, традиційна культура та сучасні тенденції є двома важливими складовими розвитку суспільства. Попри те, що сучасні зміни можуть частково витіснити традиційні елементи культури, вони також відкривають нові можливості для їхнього збереження та переосмислення. Головне — знайти баланс між збереженням культурної спадщини та адаптацією до сучасного світу, щоб у майбутньому кожен народ міг не лише зберігати свою самобутність, а й активно розвивати її, використовуючи новітні досягнення науки, мистецтва та технологій.

У даному дослідженні були використані джерела:

- [1] Традиційна культура в умовах глобалізації: нові вектори розвитку // <https://s45krqu5ezyqolpmcanymwvvhfkven.cdn-freehost.com.ua/images/documents/Traditional%20culture%20Global.pdf>;
- [2] Міністерство культури та стратегічних комунікацій України // <https://mcsc.gov.ua/>;
- [3] Традиційна культура в умовах глобалізації: культурна ідентифікація та інформаційне суспільство// <https://www.cultura.kh.ua/images/stories/document/sbornik.pdf>

КУЗЬМЕНКО Крістіна,
студентка І курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

СВЯТА І РИТУАЛИ: ЯК ВОНИ ЗМІНЮЮТЬСЯ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У сучасному суспільстві свята і ритуали зазнають значних змін, адаптуючись до розвитку культури, технологій та змін у світогляді людей. Якщо раніше традиції передавалися з покоління в покоління без суттєвих змін, то сьогодні вони стають більш гнучкими, відкритими до нового та персоналізованими.

Завдяки глобалізації свята різних народів стають відомими по всьому світу. Наприклад, Гелловін, День святого Валентина, китайський Новий рік святкуються

далеко за межами країн свого походження. Водночас національні традиції можуть змінюватися під впливом міжнародних трендів, що часто викликає суперечки між прихильниками збереження автентичності та тими, хто підтримує зміни.

Багато релігійних свят втрачають свій первісний духовний зміст і набувають більш комерційного характеру. Різдво, Великдень, День усіх святих у багатьох країнах стали більше пов'язані з подарунками, святковими атрибутами та розвагами, ніж із релігійними обрядами. Наприклад, для багатьох людей Різдво – це не стільки день народження Ісуса Христа, скільки сімейне свято з ялинкою, подарунками та тематичними фільмами.

Технології значно впливають на те, як люди святкують важливі події. Наприклад:

- Весілля та інші обряди можна проводити онлайн через відеоконференції.
- Соціальні мережі стали частиною святкування – люди діляться привітаннями, публікують фото та відео, створюють віртуальні запрошення.
- Пандемія COVID-19 прискорила перехід багатьох святкових традицій у цифровий формат, зокрема проведення релігійних служб онлайн.

Раніше святкування були чітко визначені традиціями, але зараз люди все частіше створюють власні унікальні традиції. Наприклад: дні народження, весілля та річниці все частіше організовують у нестандартному форматі (подорожі, квести, вечірки за індивідуальним сценарієм). Люди змінюють сімейні традиції – хтось відмовляється від гучних святкувань, натомість обирає спокійний відпочинок або волонтерство.

Зміни відбуваються і в суспільному житті. Державні свята стають більш символічними – у деяких країнах переглядають національні традиції та додають нові свята, що відповідають сучасним викликам. Гендерна рівність та права людини впливають на традиційні ролі у святкових ритуалах (наприклад, змінюється роль жінки у весільних традиціях, святкування не прив'язуються до суворих гендерних правил).

У світі зростає усвідомлення екологічних проблем, тому змінюються й святкові традиції. Багато людей відмовляються від феєрверків та повітряних ліхтариків, які шкодять довкіллю. Святкові заходи стають більш екологічними – використовуються мініатюрні ялинки в горщиках, натуральні прикраси, багаторазовий декор. Все популярнішими стають “зелені” весілля – де використовуються екологічні матеріали, менше пластику та мінімум шкідливих викидів.

Таким чином, сучасні свята і ритуали поєднують у собі традицію та новаторство, духовність і комерцію, локальність і глобальність. Вони стають більш персоналізованими, технологічними та екологічними, відображаючи динамічні зміни у суспільстві. Незважаючи на ці трансформації, головна суть свят залишається незмінною – вони об'єднують людей, створюють відчуття радості та єдності.

Література

1. Encyclopedia of Religion. Vol 1-16/ed. M. Eliade. Chicago: University of Chicago
<https://evu.encyclopedia.kyiv.ua/article/88>
2. Академічне релігієзнавство / за ред. А. Колодного. Київ: Світ Знань, 2000.
<https://archive.org/details/relihiiezn2000>
3. Коротка історія релігії / пер. з англ. Антоніна Ящук. — К. : Наш Формат, 2023. — 256 с. : іл. — Серія «Короткі історії». https://nashformat.ua/products/korotka-istoriya-religii-709569?srsId=AfmBOoqg1bxEjNtKKPHB9HM1-dDwDRM5khzSUsIby-nqn8rm1_lxsUpF
4. Звичаї нашого народу [Текст] : етнограф. нарис / О. Воропай. - Мюнхен : Українське видавництво, 1958 . Т. 1. - 1958. - 448 с.

КУХАР Віталіна,
студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

СИМБІОЗ СТАРОГО І НОВОГО: ПОЄДНАННЯ ФОЛЬКЛОРУ І СУЧАСНОЇ МУЗИКИ

Фольклор є важливою частиною культурної спадщини кожного народу, відображаючи його традиції, звичаї та світогляд. З іншого боку, сучасна музика є динамічною сферою, що постійно розвивається та експериментує з новими стилями. Поєднання цих двох світів створює унікальні музичні явища, які не тільки зберігають автентичність фольклору, а й надають йому нового звучання.

Фольклорні елементи у сучасній музиці можуть проявлятися через використання традиційних мелодій, національних інструментів, етнічних ритмів або народних текстів. Найбільш популярні напрями, в яких застосовується фольклор:

- Фолк-рок та фолк-метал (гурти «Воплі Відоплясова», «Назарет», «Nightwish»)
- Електронна музика з етнічними мотивами (гурти «Onuka», «Go_A»)
- Поп-музика з елементами фольклору (Руслана, DakhaBrakha)

Одним із найяскравіших прикладів є український гурт Go_A, який у своїх композиціях поєднує електронну музику з народними мотивами. Їхній виступ на Євробаченні 2021 з піснею «Шум» продемонстрував, як автентичні фольклорні традиції можуть бути адаптовані для сучасної сцени. Інший приклад — гурт DakhaBrakha, що використовує традиційні українські пісні, поєднуючи їх із елементами джазу, хіп-хопу та електроніки. Вони стали всесвітньо відомими завдяки своїм унікальним етно-експериментам.

Чому поєднання фольклору та сучасної музики популярне?

- Збереження культурної ідентичності — через музику відроджується інтерес до українських традицій.
- Актуальність для молоді — народні мотиви отримують нове життя у сучасному звучанні.
- Світове визнання — автентичний фольк приваблює слухачів з інших країн завдяки унікальному звучанню.
- Креативність — поєднання різних жанрів дає безмежні можливості для музичних експериментів.

Сучасні музичні інтерпретації фольклору допомагають зберігати та поширювати культурні традиції серед молодого покоління. Завдяки модернізації народних мотивів вони стають ближчими до слухачів, а національна ідентичність підтримується навіть у глобалізованому світі.

Поєднання фольклору та сучасної музики є важливим культурним явищем, що сприяє збереженню та розвитку традицій. Завдяки цьому синтезу фольклорне мистецтво продовжує жити, адаптуючись до нових реалій, і залишається актуальним для майбутніх

покоління.

Література

1. Куліш, М. «Фольклор і сучасна музика: тенденції розвитку». – Київ, 2020.
2. Офіційний сайт гурту Go_A: <https://goaband.com>
3. Інтерв'ю з DakhaBrakha: «Фольклор у XXI столітті»: <https://culture.ua>

НИЧИПОРЕНКО Арина,
студентка 1 курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, *канд. філос. наук,*
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

МОДЕРНІЗАЦІЯ ФОЛЬКЛОРУ: ЗБЕРЕЖЕННЯ ЧИ РУЙНУВАННЯ АВТЕНТИЧНОСТІ?

Фольклор є невід'ємною частиною культурної спадщини кожного народу. Він передається з покоління в покоління у формі усної творчості, музики, танців, звичаїв та обрядів. Однак, у сучасному світі, де технології та глобалізація суттєво змінюють культурний ландшафт, постає питання: чи модернізація фольклору сприяє його збереженню, чи, навпаки, руйнує його автентичність?

Модернізація фольклору проявляється у різних формах, включаючи його адаптацію до сучасних мистецьких і технологічних засобів. Це можна спостерігати у використанні народної музики в популярних жанрах, перетворенні традиційних казок у кіноадаптації, а також у зміні народних костюмів для сценічних виступів. З одного боку, це дає можливість ширшій аудиторії познайомитися з фольклором, а з іншого — виникає загроза втрати його первинного змісту та автентичності.

При правильному підході модернізація може сприяти популяризації фольклору. Наприклад, сучасні виконавці інтегрують народні мотиви у свої композиції, зберігаючи при цьому ключові елементи традиційного звучання. Завдяки цифровим технологіям відбувається збереження та архівування фольклорних творів, що дозволяє майбутнім поколінням мати доступ до автентичних зразків.

Попри позитивні аспекти, модернізація часто призводить до комерціалізації та спрощення фольклорних форм. Використання народної символіки в масовій культурі іноді перетворює її на декоративний елемент, позбавлений первинного значення. Крім того, спрощення текстів та мелодій може призвести до втрати глибини та сенсу традиційного мистецтва. Головним викликом є пошук балансу між збереженням традиційних елементів і їх адаптацією до сучасних реалій. Відповідальність за це лежить як на митцях, так і на суспільстві загалом, адже саме через збереження культурної спадщини ми можемо підтримувати зв'язок між поколіннями та збагачувати національну ідентичність.

П'ЯТАЧЕНКО Сергій,
канд. філол. наук,
доц. кафедри журналістики та філології
Сумського державного університету,
(м. Суми)

НАЗВИ КАРТИН ТА ВІРШОВАНІ ПІДПИСИ ДО КАРТИН МАРІЇ ПРИМАЧЕНКО В КОНТЕКСТІ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Мистецький доробок видатної народної художниці Марії Примаченко (1909–1997) глибоко вкорінений у традиційне народне мистецтво України. Її картини неодноразово ставали предметом дослідження мистецтвознавців, проте поза увагою дослідників опинилися назви, які Марія Примаченко давала своїм картинам, та підписи, якими вона супроводжувала свої картини. Ці образні лаконічні тексти є важливою складовою картин, вони глибше розкривають їхню сутність, вказують на додаткові конотації та поєднують фольклорну традицію з авторським художнім мисленням.

Органічною частиною картин Марії Примаченко є короткі вірші, примовки, якими вона називає картини або пише їх на звороті робіт. Вони демонструють іншу грань обдарування майстрині – талант народного віршування, джерелами якого є поліський фольклор, зокрема, народна пісенність, обрядовість, казкові та паремійні тексти. «Кількома словами, парою рядків вона ємко й чітко формулює головну думку, використовуючи особливий ритм і риму, – зазначає Г. Гірник. – За такого лаконізму підписи дивують багатим чуттєвим забарвленням» [2, с. 48].

Цим текстам притаманна яскрава образність, використання традиційних фольклорних художніх засобів і тяжіння до засобів народного віршування. Вони легко запам'ятовуються й доповнюють враження від картин: «Три буслики у горосі живуть у нас і досі», «Куріпочки пляшуть і хліб пашуть», «Собачка Ада не боїться гада», «Ворон дві баби мав – обох обнімав», «Веснянки-роговички – веселії птички».

Використання фольклорних інваріантів для творення підписів для картин свідчить про органічну вкоріненість художнього мислення Марії Примаченко у фольклорну смислову стихію та творче опанування фольклорних символів та архетипів.

Марія Примаченко перейняла не лише народну традицію малювання, а і традицію народного віршування. Вона не лише апелює до відомих фольклорних формул, а і творить свої власні, зберігаючи глибинний зв'язок із народною поетикою, стилістикою, образністю. «Твори Марії Приймаченко за своєю образною спрямованістю споріднені з народними лубочними картинками, – зазначає Т. Кара-Васильєва. – Часто вона їх підписує примовками моралізаторського змісту: «Лежень ліг під яблуню, щоб яблуко само впало у рот, а воно його у лоб» [3, с. 246–247].

Безпосередній зв'язок із фольклором має низка її картин, наприклад, сюжетна творчість початку 1970-х років, яка своєрідно ілюструє епізоди народного весілля: «Весілля», «Катерина співає пісню», «Роман і Оксана», «Галя на весілля запрошує», «Сватання», «Після весілля хрещеного батька та матку хрещену везуть до магазину» та інші. Квітково-пташині композиції позначені елементами народного віршування: «Веснянки-роговички – веселі птички», «Чайка над полем пролітала», «Куріпочки пляшуть і хліб пашуть».

Іноді першоджерелом назв можуть бути відомі фольклорні тести. Так, наприклад, підпис до картини «Кобра як устане, то і небо достане, а до Сонця достать – треба кобрів п'ять» є парафразом загадки про дорогу «*Лежить Гася, простяглася, як устане — неба дістане*». Цей метафоричний образ дороги динамікою свого руху перегукується з образом намальованої кобри, що схожа своїми вигинами зі зміїним

рухом. За аналогією до народної приказки утворено підпис до картини «Стрикоза своє молоко має, а на чуже рота роззявляє» (1968). «На чужий коровай очі не поривай», – тут авторка використала для назви народне прислів'я без змін.

Деякі підписи нав'язані дитячим фольклором, казками про тварин:

Сорока каже: «чі-чі-чі», – Ой де ж нам спати? – На печі;

Журяться рябушки: А вже скоро зима, а в нас хати нема.

Обізвався зайчик: А я зими не боюся, у снігу сховаюся.

Близьким до народної казки є й авторський напис на звороті картини «Біг олень по полю» (1977): «Біг олень по полю да забіг у горох, бачить, біжать утрюх. Сказав олень: «Вам мене не догнать і не видать». Алюзією на сюжет казки про тварин чи народної байки є підпис до картини «Ведмеді на пасіці» (1978): «Став медвідь на пасіці бджоловодом, він мед розносів і бджіл поморив. Осталися улики порожні. А медведиця бджіл боїться». Відомі казки вгадуються й у назвах картин «Задумав ведмідь хліб орати» (1972) та «Як везли ріпку дід і баба» (1983). Згадка про відому народну казку міститься й у підписі до картини: «Мила лисичка» (1983): «Милая лисичка по рибку ходила, гачка чепляла, у воді пускала». Лисиця, яка, як і в казці про лисицю й журавля, намагається перехитрити лелеку, з'являється на картині: «Бусел зве лисицю» (1983): «Бусель зве лисицю на роботу сіно убирати. А лисиця хитра, на готову копицю вилізла та каже: «Я нагребла, а вилка в копицю заховала». А буслик каже: «Я вас, лінтяїв, знаю давно». Сюжет чарівної казки про богатиря-змієборця вгадується в назві картини «Загнуздав Ваня змія за бороду та їде по городу» (1983).

Рядками народної пісні нав'язаний підпис до картини «Невідомого солдата могила» (1978): «Зозуленько сива, ти, літаючи, куєш, рідній мамці до серденька жалю задаєш. Зозуленько сива, ти облітаєш гори і долини, чи не бачила мого сина могили? – Твій син на чужій землі, летить туди мені, не долетить. Наробила війна, будь проклята вона».

Низка картин підписана цитатами з народних пісень, зокрема, картина «Марусина мичку пряла» (1983): «Марусина мичку пряла да Івана ожидала. Іван чорний, я білява, поміж нами буде пара». Або «Несе Галя воду» (1983): «Несе Галя воду, коромисло гнеться, а за нею Ваня, як барвінок в'ється, із квітками їде, а вона із другим їде». «Що ж нам пити? – Горілочку, Бо приїхали по дівочку» – цей підпис є цитатою з весільної пісні. Іноді назви картин лаконічніші й містять лише перший рядок народної пісні: «Коло млина, коло броду два голуби пили воду» (1970), «Весна красна, що ти нам принесла?» (1977), «Ой зацвіла червона калина над криницею» (1982) тощо.

Окремі картини створені за літературними сюжетами, які були близькими і зрозумілими народу, як-от «Катерина» (1978), і підпис до якої, очевидно, теж був нав'язаний поемою і картиною Т. Шевченка: «Катерина шукає батька сину, по далекій стороні ходить, рученьки ломить, а дитину прогортає, котика співає: «Спи, дитино, кругла сиротино, не знаєш батька, не знатимеш мати, будеш плакати і ридати, як на світі сиротині проживати». Дівчата, будьте розумні».

Картини Марії Примаченко доводять, що найголовнішим їхнім принципом є «відбір та концентрація найдовершеніших з боку естетики, сюжетів та художніх прийомів їх втілення» [1. с. 7]. І серед цих прийомів – образні, віршовані назви та підписи, яким притаманна традиційність форм і засобів і які доповнюють та поглиблюють художній сенс геніальних робіт славетної художниці.

Література

1. Бушак С. Народно-мистецький образ захисника Незалежності України (Давньоукраїнська народна картина «Козак Мамай») / С. Бушак // Народна творчість та етнографія. – 2002. – №1-2. – С. 3–13.

2. Гірник Г. Століття великої Мисткині / Г. Гірник // Українська культура. – 2008. – С. 47-48.

3. Кара-Васильєва Т. Марія Приймаченко / Т. Кара-Васильєва // Жінки в історії України. – К.: Либідь, 2004. – С. 246–247.

*РЕВЕНКО Дарина,
студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

ЕВОЛЮЦІЯ КУЛЬТУРИ: ВІД НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ ДО ВИКЛИКІВ МОДЕРНОСТІ

Культура є фундаментальною складовою ідентичності будь-якого суспільства, відображаючи його історичний розвиток, цінності та світогляд. Протягом століть культура еволюціонувала, переходячи від традиційних форм до сучасних, модерністських проявів. Цей процес супроводжувався як збереженням національних особливостей, так і інтеграцією нових, глобальних елементів. У цій доповіді розглядається трансформація культури від традиційних витоків до викликів модерності, аналізуються основні чинники цього переходу та їх вплив на сучасне суспільство.

Традиційна культура формувалася протягом століть і включала в себе фольклор, обряди, народне мистецтво та релігійні вірування. Ці елементи передавалися з покоління в покоління, забезпечуючи спадкоємність та збереження національної ідентичності. Фольклор, зокрема, відіграв важливу роль у формуванні світогляду та моральних цінностей суспільства.

З розвитком суспільства та науково-технічним прогресом культура зазнала значних змін. На межі XIX та XX століть виник стиль модерн, який прагнув поєднати нові технології з естетичними потребами людини. Модерн характеризувався використанням нових матеріалів, таких як сталь, скло та залізобетон, а також прагненням до раціонального використання простору та декоративності. Цей стиль став відображенням змін у суспільстві та його прагнення до оновлення.

У сучасному світі глобалізація та інформаційні технології значно впливають на трансформацію культурних практик. Традиційні обряди та звичаї адаптуються до нових умов, зберігаючи свою сутність, але набуваючи сучасних форм. Наприклад, народні свята тепер часто відзначаються з використанням цифрових платформ, що дозволяє залучати ширшу аудиторію та зберігати культурну спадщину в умовах глобальних змін. Цей процес також сприяє взаємозбагаченню культур, оскільки цифрові технології полегшують обмін інформацією та досвідом між різними народами, що призводить до появи нових синкретичних форм мистецтва та традицій. Однак важливо забезпечити баланс між впровадженням новацій та збереженням автентичних елементів культури, щоб уникнути їхньої втрати або надмірної комерціалізації.

У різних країнах модерн набував своїх особливих рис. В Україні цей стиль відомий як сецесія. Характерною ознакою українського модерну було звернення до національних мотивів, використання елементів народного мистецтва та фольклору.

Художники та архітектори прагнули створити нову естетику, яка б поєднувала традиційні мотиви з сучасними тенденціями.

Перехід від традиційної культури до модерної супроводжувався низкою викликів. Глобалізація та урбанізація призвели до змішування культур, що, з одного боку, збагачувало національні культури, а з іншого — ставило під загрозу збереження унікальних традицій. Важливим завданням стало збереження культурної спадщини в умовах швидких змін та впливу інших культур.

Трансформація культури від традицій до модерності є складним та багатограним процесом, який відображає розвиток суспільства та його адаптацію до нових умов. Збереження національної ідентичності в умовах глобалізації вимагає усвідомленого підходу до поєднання традиційних цінностей з сучасними тенденціями. Лише гармонійне співіснування минулого та сучасного здатне забезпечити культурний розвиток та збагачення суспільства.

Література

1. https://risu.ua/andriy-baumeyster-ideya-modernu-i-tradiciya-zahodu_n40860
2. <https://studies.in.ua/istorya-ta-kultura-ukrayini/4029-kultura-ukrayini-u-pershy-polovin-hh-st.html>
3. https://risu.ua/andriy-baumeyster-ideya-modernu-i-tradiciya-zahodu_n40860
4. <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10933/>

СИЧУК Анастасія,
студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, *канд. філос. наук,*
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

ВІД ТРАДИЦІЙ ДО МОДЕРНОСТІ: СУСПІЛЬСТВО ТА ЦІННОСТІ

Традиції — це усталені норми, вірування та звичаї, що передаються від покоління до покоління. Вони створюють стабільність у суспільстві, забезпечуючи звичний порядок і соціальну інтеграцію. У традиційному суспільстві людині визначено чітке місце в соціальній ієрархії, і її поведінка залежить від правил, що диктуються релігією, родинними зв'язками, соціальним статусом і територією.

У таких суспільствах індивідуальні прагнення і права часто поступаються колективним інтересам, а соціальні ролі, як правило, визначаються статтю, віком або походженням. Наприклад, в аграрних і патріархальних суспільствах часто панує ідеал родини, де роль жінки та чоловіка чітко визначена, а сім'я є основним осередком соціального життя.

З початком модернізації, зокрема з індустріальною революцією та розвитком капіталізму, суспільство вступає в нову еру змін. Модернізація означає не тільки технічний прогрес, але й глибокі зміни у політичних, економічних та соціальних структурах. У таких суспільствах традиційні соціальні структури, засновані на статевих та вікових відмінностях, поступаються новим моделям соціальної організації, де більше значення надається особистій свободі, правам людини та демократичним принципам.

Зміна цінностей у модерному суспільстві призводить до поширення

індивідуалізму, що проявляється в прагненні до самовираження та особистої автономії. Водночас з'являється запит на рівність, різноманітність і толерантність до різних соціальних груп.

Одним з основних двигунів модернізації є технологічний прогрес. Винаходи і відкриття в сфері науки, техніки, медицини і комунікацій змінюють спосіб життя, працю і навіть соціальні відносини. Технології сприяють розвитку нових форм соціальних зв'язків, що особливо видно в контексті глобалізації та інформаційної революції.

Інтернет і цифрові технології дозволяють людям з усього світу спілкуватися та взаємодіяти, зокрема через соціальні мережі, що значно розширює межі традиційної громади і змінює соціальні зв'язки. У цьому контексті виникає нове розуміння особистості, яке більше орієнтоване на свободу вибору та індивідуальність, аніж на колективні соціальні норми.

Незважаючи на численні переваги модернізації, цей процес не є безболісним і викликає глибокі соціальні та культурні суперечності. Виникає конфлікт між збереженням традицій і впровадженням нових соціальних норм. Для багатьох культур зміни можуть здаватися загрозою для їхніх ідентичностей.

Наприклад, в багатьох країнах, де існують патріархальні традиції, роль жінок в суспільстві змінюється під впливом феміністичних рухів і боротьби за гендерну рівність. Традиційні погляди на сім'ю та соціальну ієрархію змінюються в умовах прогресу й емансипації окремих соціальних груп, таких як ЛГБТ-спільноти, які борються за свої права.

У процесі модернізації з'являються нові етичні дилеми, що стосуються як технологічних досягнень (генетика, штучний інтелект, біотехнології), так і соціальних питань (права людини, екологія, гендерні питання). Традиційні моральні орієнтири, часто засновані на релігійних або культурних уявленнях, не завжди відповідають новим реаліям, що виникають у результаті наукового прогресу і соціальних змін.

Зокрема, питання щодо моральності нових технологій, таких як клонування, штучний інтелект або маніпуляції з геномом, стали предметом широких дискусій у всьому світі.

Глобалізація, як важлива складова модернізації, має дві сторони: з одного боку, вона сприяє культурному обміну, розвитку міжнародної торгівлі, а з іншого — загрожує ерозії локальних традицій та ідентичностей. Суспільства, що зазнають впливу глобалізації, змушені знаходити баланс між збереженням своїх культурних особливостей і відкритістю до глобальних змін.

Важливим є питання збереження національної ідентичності та культурної спадщини в умовах сучасного світу, де глобалізація вимагає певного пристосування до глобальних стандартів, але водночас не дозволяє забувати про локальні традиції.

Процес переходу від традицій до модерності є складним і багатограним, що включає численні соціальні, культурні, політичні та технологічні зміни. Важливою частиною цього процесу є трансформація цінностей: від колективізму до індивідуалізму, від авторитарних до демократичних норм, від патріархальних до гендерно рівних відносин. Суспільства, які успішно інтегрують традиції та модернізацію, здатні забезпечити сталий розвиток, зберігаючи свою унікальність і відкриваючи можливості для нових ідей та інновацій.

СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЗМІН

ЗАРУЦЬКА Олена,

*канд. філос. наук, доцент кафедри української
філософії та культури, Київський національний
університет імені Тараса Шевченка (м. Київ)*

СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СВІДОМОСТІ СУСПІЛЬСТВА

У ХХІ столітті мистецтво перестало бути лише естетичною насолодою чи прикрасою інтер'єру. Воно стало соціальним інструментом, здатним формувати свідомість суспільства, впливати на його цінності, поведінку та світогляд. Особливо це помітно в часи соціальних криз, політичних змін або культурних трансформацій.

Сучасне мистецтво часто постає як форма протесту, відповідь митця на соціальні несправедливості або моральні дилеми. Так, під час Революції Гідності 2013-2014 років українські митці створили серію вуличних інсталяцій та перформансів. Одним із найвідоміших стало «Піаніно на барикадах» – символ культурного опору, що поєднував музику та патріотизм, транслуючи ненасильницький заклик до змін.

Ще одним із прикладів є мурали Бенксі, всесвітньо відомого британського стріт-арт художника, який у 2022 році створив низку робіт в Україні, зокрема в Київській, Харківській та Чернігівській областях. Його зображення дитини, яка перекидає чоловіка у дзюдо, балерини на руїнах, хлопчика, що розбиває телевізор – це мистецька реакція на війну та спроба підтримати українців у найтемніші часи. Бенксі влучно поєднав символізм і контекст, використовуючи силу образу для впливу на глобальну аудиторію. Його мурали в Україні стали не лише жестом солідарності, а й візуальним свідченням трагедії та стійкості.

Також заслуговують уваги мурали українських митців, які після 2022 року масово з'явилися в містах і селищах – це картини, що фіксують героїзм, біль, надію, формуючи нову національну візуальність.

Сучасне мистецтво не уникає і провокацій. Деякі художники, як-от Марія Куликовська, використовують власне тіло як інструмент висловлювання: її скульптури та перформанси торкаються тем фемінізму, тілесності, війни. Таке мистецтво шокує, змушує замислитись, провокує дискусії – і в цьому його сила.

Водночас сучасне мистецтво активно використовує технології: цифрові інсталяції, відеоарт, NFT стають новими формами комунікації з публікою. Українські діджитал-художники, зокрема Саша Курмаз або Стіслав Зінчук, створюють твори, які розповсюджуються через інтернет і соціальні мережі, миттєво впливаючи на велику аудиторію.

Важливою, хоча й менш обговорюваною функцією сучасного мистецтва є запобігання соціальній ексклюзії – тобто виключенню окремих груп із повноцінної участі в суспільному житті. Через мистецтво голос отримують ті, хто традиційно мовчав: люди з інвалідністю, етнічні меншини, мігранти, літні люди, люди з травмами війни.

Інклюзивні арт-резиденції існують в Україні та Європі, де люди з порушеннями слуху, зору чи опорно-рухового апарату створюють повноцінні мистецькі проекти.

Наприклад проекти «Inside Out Project» французького художника JR, в яких учасники з усього світу – незалежно від раси, гендеру чи віку – фотографуються та вивішують свої портрети у публічному просторі, утверджуючи свою присутність у

соціумі.

З початком повномасштабної війни багато українців були вимушені виїхати до інших країн. Їм доводилось заново у них адаптуватися, відчувались соціальне виключення та туга за домівкою. Проект Home(Land), об'єднав дизайнерів, науковців і підприємців з України та Нідерландів, які досліджували питання втраченої Батьківщини. Осмислюючи війну, її наслідки, історії людей, вони допомагали мігрантам пристосуватися до нового соціального середовища та будувати плани на майбутнє.

Мистецтво, зокрема соціально орієнтоване, створює простір видимості й діалогу: воно не тільки «показує» маргіналізовані групи, а й визнає їхній досвід важливим. У цьому сенсі художній акт – це акт емансипації, інтеграції, підтримки гідності.

Інтерактивні проекти, вуличні виставки, community art (мистецтво громади) – усе це форми, які заохочують участь, долають бар'єри та створюють середовище для спільного досвіду. Таким чином мистецтво стає не лише інструментом репрезентації, а й «містком до соціального включення».

У поєднанні з цифровими технологіями цей ефект лише посилюється: сьогодні мистецтво через інтернет-платформи може охопити аудиторії, які фізично обмежені у доступі до культури — наприклад, людей з інвалідністю, мешканців прифронтових територій, емігрантів.

У такий спосіб сучасне мистецтво виконує не тільки просвітницьку чи естетичну функцію, а й терапевтичну, соціалізуючу та етичну, зменшуючи розриви у суспільстві та сприяючи його згуртованості.

Мистецтво також виконує і політичну функцію. Рекламні кампанії, політичні плакати, соціальна графіка – все це елементи візуального середовища, що формують суспільну думку. Вони можуть як сприяти об'єднанню суспільства навколо спільних цінностей, так і навпаки – дезорієнтувати або маніпулювати свідомістю.

Наприклад мистецькі акції та інсталяції, присвячені трагедіям (Голодомор, Голокост, війна), формують емоційно-забарвлену, особистісну інтерпретацію історії, ближчу до широкої аудиторії, ніж академічна наука. Художні твори дають змогу пережити досвід іншого, відчувати біль, страх, гнів, надію – емоції, які об'єднують суспільство на рівні почуттів. Політичний плакат, графіті, карикатури чи відеоарт розкривають гострі теми, часто під кутом зору, який масмедіа ігнорують.

У сучасному світі, де люди все частіше довіряють образам, а не текстам, візуальна комунікація відіграє ключову роль. І тут саме мистецтво має перевагу – воно миттєве, метафоричне, емоційне. Наприклад, українські плакатні кампанії спрямовані на підтримку армії, внутрішньо переміщених осіб, або волонтерських ініціатив, формують суспільну солідарність і мобілізують дії.

Значну роль мають і соціальні мережі, які транслиують мистецтво у віртуальному просторі. Один малюнок, опублікований художником у Facebook чи Instagram, може вплинути на думки тисяч людей. Це – нова модель громадського діалогу, де митці стають «агентами впливу».

Однак, завдяки мистецтву можна і маніпулювати людською свідомістю, якщо використовувати його у комерційних або пропагандистських цілях. Політична реклама, створена у форматі візуального мистецтва, формує настрої виборців не гірше за агітаційні виступи. Тому важливо зберігати критичне мислення щодо змісту та контексту твору.

Отже, сучасне мистецтво – це не лише засіб самовираження митця, а й могутній інструмент впливу на колективну свідомість. Його сила – у здатності зчитувати дух часу, транслиувати ідеї та емоції, що формують свідомість як окремої людини, так і цілої нації. Воно трансліює цінності, ставить питання, провокує відповіді і, врешті, формує суспільство – його образ, пам'ять і майбутнє.

КОВАЛЕНКО Аліна,
студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙНОГО І СУЧАСНОГО

Це процес інтеграції елементів стародавніх культурних та соціальних практик з інноваціями, що виникають у сучасному світі. Цей процес передбачає взаємодію різних світів, де традиційні цінності не відкидаються, а адаптуються до нових умов. У глобалізованому світі зберігання традицій має велике значення, але важливо також враховувати швидкі зміни, що відбуваються на глобальному рівні через технологічні, соціальні та культурні трансформації.

У контексті збереження культурної спадщини в умовах глобалізації, існує необхідність не лише збереження традицій, але й їх адаптація до сучасного світу. Як зазначає А. Гедімінюс у книзі "Традиції та глобалізація" (University of Vilnius, 2008) [1], культурні традиції можуть зберігатися, при цьому ставши доступнішими завдяки новітнім технологіям, таким як інтернет або цифрові медіа. Це дає можливість поширювати традиційні практики, надаючи їм нову форму через онлайн-курси, відео-матеріали або соціальні мережі.

Щодо релігійних свят і обрядів, традиції часто переживають адаптацію, зберігаючи свої корінні риси, але змінюючись відповідно до нових умов. Згідно з дослідженням М. Левіна в роботі "Соціальні зміни і релігія в сучасному світі" (University of Oxford, 2012) [2], релігійні практики, такі як святкування Рамадану або Пасхи, можуть відбуватися в нових формах, таких як онлайн-церемонії або відео-конференції, що робить святкування доступними навіть для тих, хто не може бути фізично присутнім.

У сучасній освіті спостерігається синтез традиційних методів навчання (таких як класичні лекції, підручники) і нових підходів, що використовують інтернет-ресурси, онлайн-курси та віртуальні технології. Міжнародна організація освіти (UNESCO) у звіті "Освіта для сталого розвитку" (2015) [3] підкреслює, що ці змішані методи навчання дозволяють зберігати традиційні освітні принципи та збагачувати їх сучасними технологічними інструментами, що робить освіту більш доступною і інтерактивною.

В моді спостерігається поєднання традиційних елементів із сучасними тенденціями. К. Кларк у книзі "Мода як культурний феномен" (Fashion Institute of Technology, 2013) [4] наголошує, що традиційні елементи одягу, такі як етнічні принти або місцеві тканини, активно впроваджуються в сучасні колекції дизайнерів. Таким чином, мода стає містком між культурною спадщиною і сучасними трендами, даючи нове життя традиційному.

Мистецтво та культурні практики також демонструють синтез традиційного і сучасного. Це проявляється в нових формах мистецтва, де поєднуються традиційні техніки з новітніми технологіями, такими як віртуальна реальність або інтерактивне мистецтво. Згідно з дослідженням J. Smith "Технічні інновації в мистецтві" (MIT Press, 2017) [5], сучасні художники використовують нові технології, щоб зберегти давні традиції в унікальних цифрових формах, що відкриває нові можливості для сприйняття і взаємодії з мистецтвом.

У соціальних структурах синтез традиційних і сучасних норм дозволяє

створювати нові моделі сімейних відносин, виховання дітей, а також забезпечення рівних прав для всіх членів суспільства. Як зазначає G. Brown у своїй роботі "Сім'я та зміни у соціальній структурі" (Cambridge University Press, 2016) [6], зміна соціальних ролей в сім'ї та на роботі, зокрема у зв'язку з рівністю прав чоловіків і жінок, є прикладом того, як традиції можуть інтегруватися в сучасні соціальні реалії.

Синтез традицій у глобальній культурі сприяє збагаченню світової культури та взаєморозумінню між різними народами. Важливою частиною цього процесу є інтеграція національних кухонь, музичних традицій і свят у міжнародну культурну практику. Згідно з доповіддю UNESCO "Міжнародні культурні практики в глобалізованому світі" (2019) [7], національні традиції можуть ставати частиною глобальної культури, зберігаючи свою автентичність, але адаптуючись до нових умов і популяризовуючи свої особливості серед різних народів світу.

Отже, синтез традиційного і сучасного дозволяє зберігати культурну спадщину, одночасно адаптуючи її до сучасних умов. Це забезпечує розвиток нових форм самовираження, творчості та соціальних взаємин, що є важливими для культурної ідентичності в глобалізованому світі.

Література

1. Гедімінюс, А. (2008). Традиції та глобалізація. University of Vilnius.
2. Левін, М. (2012). Соціальні зміни і релігія в сучасному світі. University of Oxford.
3. UNESCO (2015). Освіта для сталого розвитку.
4. Кларк, К. (2013). Мода як культурний феномен. Fashion Institute of Technology.
5. Smith, J. (2017). Технічні інновації в мистецтві. MIT Press.
6. Brown, G. (2016). Сім'я та зміни у соціальній структурі. Cambridge University Press.
7. UNESCO (2019). Міжнародні культурні практики в глобалізованому світі.

КУШНІР Тарас,
д-р мистецтва, ст. викл.
кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

СИНТЕЗИЙНІ ПОЄДНАННЯ МИСТЕЦТВ У ПЕРЕОСМИСЛЕНИХ ТА НОВІТНІХ ПОСТАНОВКАХ

У сучасному мистецькому просторі відбувається переосмислення сталих цінностей, їх адаптація до сьогодення. Відбувається реінкарнація давно забутих творів видатних композиторів XVII-XX століть. За рахунок синтезу мистецтв створюються новітні театральні постановки та концертні програми, що звертають увагу вибагливого слухача та глядача на величезну культурну спадщину України.

У культурно-мистецькому просторі поєднання музики та живопису є результатом бажання митців відобразити реальність у всіх її проявах, зокрема, у зверненні до стилістичних, жанрових і образних аспектів образотворчого мистецтва та втіленні їх у музиці. Різновиди мистецтва завжди взаємодіяли, базуючись на відповідних культурно-історичних процесах образів, пройшовши етапи диференціації, еволюції та набуття окремих характеристик, нових засобів виразності.

У дослідницьких визначеннях синтез мистецтв – це взаємозв'язана органічна єдність різних видів мистецтва в результаті здійснення якого виникає нова естетично-

образна якість цілісного художнього ансамблю. Художня творчість безпосередньо пов'язана з естетичним освоєнням дійсності і задоволенням естетичних потреб людей. Художні твори реалізуються як мистецтво в суспільній свідомості, а результатом є художні образи, втілені в будь-якому матеріальному об'єкті.

Аналізуючи взаємозв'язки музики з іншими мистецькими течіями, робимо висновок, що музичні образи безпосередньо відтворюють лише звукову картину світу. Музика не здатна зображати дійсність настільки конкретно, як живопис, ні абстрактно, як архітектура, ні опосередковано, як література. Музичні образи втілюють не сам світ, а переживання світу. Оскільки музика завжди виражає емоції й вольові процеси, її предметом є передусім внутрішнє, суб'єктивне життя та емоційне ставлення людини до дійсності. Основою музики є інтонації людської мови, які досягають пластичності в мелодії. У музиці інтонація спирається на звук у повноті його властивостей: незчисленних тембрових відтінків, способів артикуляції, відмінностей темпу, ритму, рівнів динаміки, гармонії тощо. Тому музика значно яскравіше, ніж мова, виражає емоції людини, але смислова, понятійна сутність мови в музиці зникає.

Отже, формування сучасної культури, як і суспільний розвиток загалом, зумовлений динамічними змінами в усіх сферах людської діяльності та творчості. Такі зміни, водночас, виявляють потребу суспільства у формуванні творчої особистості з високим рівнем творчих можливостей та інтелектуального розвитку, яка здатна до створення та впровадження інновацій у будь-якій галузі. Особистість, яка розвивається, є однією із найбільших цінностей в усіх європейських країнах, а для незалежної України, яка впевнено робить кроки на шляху розбудови високорозвиненої демократичної держави, проблема розвитку творчих активностей, стимулювання творчої діяльності її громадян набуває пріоритетного значення.

Література

1. Кушнір Т. І. Образи України в живописних полотнах Івана Марчука та хоровій творчості сучасних композиторів : мистецькі паралелі: наук. обґрунт. ... доктора мистецтва: 17.00.03 – музичне мистецтво. Київ, 2021. 100с.

2. Сухомлінова Т. П. Хорова творчість Ганни Гаврилець у контексті новітнього відродження національного музичного мистецтва: дис. ... канд. мист.: Харків, 2016. 259 с.

3. Гусарчук Т. В. Феномен творчої індивідуальності композитора в інтонаційній драматургії духовних творів (на матеріалі українського музичного мистецтва): автореф. дис. ... док. мистецтвознавства. Київ, 2018. 533 с.

***ЛИМАНСЬКИЙ Денис,**
магістр I року навчання
факультету дизайну,
Київська державна академія
декоративно-прикладного мистецтва
і дизайну імені Михайла Бойчука, (м. Київ)*

РОБОТА ХУДОЖНИКІВ В МУЗИЧНІЙ СФЕРІ

Часом кажуть: «якщо людина талановита, то вона талановита у всьому». Іноді цьому твердженню знаходиться підтвердження. Хоча я скоріше вважаю, що творчі люди добре відчують мистецтво та розуміють його принцип. Я сам часто помічаю, як схожі процес створення музики та робота над дизайнерським проєктом. Хочу зупитися на темі

музикантів-художників. Ми знаємо, що полюбляли малювати і Джон Ленон, і Курт Кобейн, але я хочу зробити акцент на тих музикантах, чий хист до образотворчого мистецтва відобразився безпосередньо на впізнаваності їх гуртів.

До речі, Курт Кобейн – лідер легендарного грандж гурту «Nirvana» – у вільний від занять музикою час створював експресивні картини, на яких переважали моторошні видовища та страхітливі персонажі, ці картини сповнені депресивних настроїв, страхів та тривожності. Хоча варто зазначити що є і багато комічних малюнків.

Кобейн також робив ескізи до обкладинок своїх альбомів і деякі його картини красуються на платівках. А саме, згадаймо збірку «Incesticide», на її обкладинці (рис. 2.1.) ми бачимо двох моторошних маріонеток, між якими явно відбувається якийсь мовчазний конфлікт, біля цих персонажів дві квітки маку.

Ця картина Курта Кобейна послугувала обкладинкою релізу. І я гадаю, що незрозумілий сюжет картини добре перегукується з настроєм музичних композицій.

Рис. 2.1.

Рис. 2.2.

На другому зображенні (рис. 2.2.) обкладинка домашніх записів Курта, котрі сформували альбом «Montage Of Heck The Home Recordings».

Отже, король гранджу оформлював свої платівки, хоча художньої освіти не мав, як і взагалі вищої. Тепер пора поговорити про справжніх професіоналів.

Адам Джонс відомий не лише як гітарист американського прог-метал гурту Tool, (мало того що у 2003 році журнал Rolling Stone поставив його на 75-те місце в списку 100 найкращих гітаристів всіх часів), він також виявив себе як талановитий художник і візуальний митець. Його творчий доробок включає в себе не лише музичні відеокліпи та дизайн обкладинок альбомів для Tool, а й здобутки в широкому спектрі образотворчого мистецтва.

Джонс відомий своїм унікальним стилем, який часто відображає складні та інтригуючі образи, що перегукуються з музичною атмосферою Tool. Роботи Адама відомі своєю деталізацією, символічним змістом та похмурою формою. Більшість з них була створена під впливом психологічних та філософських концепцій.

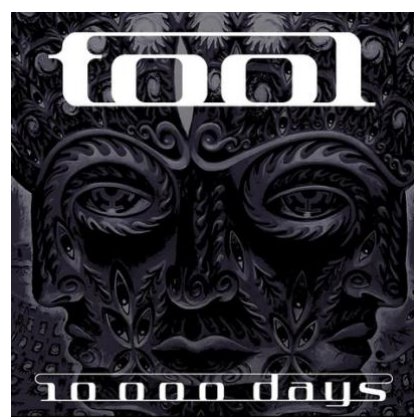
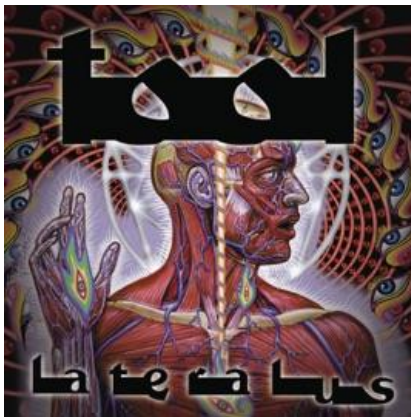
Він навчався в школі мистецтв, і так як Джонс захоплювався кінематографом, він вивчав грим, дизайн, скульптуру та спецефекти. Його вклад в кіно, а саме в галузь ефектів, можна помітити в таких культових блокбастерах, як «Мисливці на Привидів 2»,

«Жах на Вулиці В'язів 5», «Хижак 2», «Термінатор 2», «Бетмен Повертається» і «Парк Юрського періоду».

Звісно, його любов до візуального мистецтва не могла обійти стороною легендарний гурт Tool. Адам Джонс брав участь у створенні спеціальних ефектів та візуальних інсталяцій для концертів свого гурту. Такий широкий спектр вмінь підкреслює його талант та креативність.

Увесь доробок Адама Джонса сповнений містицизму, глибокого контекстуального підґрунтя та численних експериментів, що відзначає своєрідність його творчого підходу.

Обкладинки альбомів гурту Tool є значущим елементом їхньої мистецької ідентичності, вони часто викликають великий інтерес та обговорення серед фанатів та критиків. Цим музиканти завдячують Адаму, адже мати в гурті таку людину, професіонала в сфері візуальних мистецтв – це справжній скарб.

По порядку зображені обкладинки альбомів: «Undertow» (1993), «Aenima» (1996), «Lateralus» (2001), «10 000 days» (2006).

Обкладинки сповнені містицизму та символізму, вони відображають тематику пісень та співзвучні з дивною музикою гурту. Яскравий приклад роботи музиканта над візуальним супроводом музичного колективу. Адам Джонс дійсно талановита і всебічно розвинена людина, він створив музику і надав їй візуальне втілення, створивши своєрідну автентичну стилістику Tool. Музичні кліпи, шоу, рекламна кампанія, загалом весь антураж це заслуга художників, а саме Джонса, тож він посідає почесне місце серед музикантів-митців.

Використання живопису в оформленні платівок та у їх рекламному супроводі підкреслює любов музикантів до мистецтва. Завдяки комплексу цих вмінь їм вдалося

якнайточніше зобразити та донести суспільству стан свого внутрішнього світу, висловившись через музику, вони ще й змогли її проілюструвати. Досліджуючи творчість цих музикантів, ми можемо зрозуміти суть їх дизайнерських робіт, дізнатися про особливості образів у різних стилях музики.

МАКОДА Світлана,
канд. екон. наук, доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

ХОРЕОГРАФІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Хореографія - мистецтво танцю. У це поняття входять народні, побутові танці, класичний балет. Як і інші види мистецтва, хореографія відображає соціальні процеси, взаємини людей. Специфіка її полягає в тому, що почуття, переживання людини вона передає в пластичній образно-художній формі.

Хореографія народилася на зорі людства. Ще в первісному суспільстві існували танці, що зображували трудові процеси, танці магічного характеру, ритуальні, суспільні. У них первісна людина звертається до сил природи, демонструє почуття, тощо.

Дійшли до нас танці колишніх часів, які розповідають про життя, побут і звичаї різних народів. Зі зміною соціального ладу, умов життя людей змінювалися характер і тематика мистецтва, в тому числі і народної хореографії.

Український народ танцював з незапам'ятних часів. Плавні, урочисті хороводи славили явища природи, уособленням яких були Ярило і інші язичницькі божества. Танець є одним з найбільш древніх видів мистецтва. Він виник у надрах народної творчості і живе в народі.

Н. В. Гоголь писав: «Подивіться, народні танці є в різних кутках світу: іспанець танцює не так, як швейцарець ... українець не так, як француз, як азіатець. Навіть у провінціях однієї і тієї ж держави змінюється танець. Північний русс не так танцює, як слов'янин південний, як поляк, як фін: в одного танець мовець, в іншого бездушна дія; в одного скажений, розгульний, у іншого спокійний; у одного напружений, важкий. У іншого легкий, повітряний. Звідки народилося таке різноманітність танців? Воно народилося з характеру народу, його життя і способу занять. Народ, який провів гордовите і бурхливе життя, виражає ту ж гордість у своєму танці; у народу безтурботного і вільного та ж безмежна воля і поетичне самозабуття відбивається в танцях; народ клімату полум'яного залишив у своєму національному танці ту ж пристрасність і ревності».

Система додаткової освіти, за правильної організації і цілісному підході до проблеми виховання молоді має величезний потенціал для створення тієї сприятливого ґрунту, тих умов, які необхідні для вільної творчості зростаючої особистості, формування її суспільної свідомості.

На підставі вищевикладеного дослідження можна констатувати, що сучасний український науковий дискурс бальної хореографії динамічно розвивається, виявляє тенденції до формування сучасної суспільної свідомості.

Література

1. Благова, Т. О. (2021). *Розвиток хореографічної освіти в Україні (XX – початок XXI століття)* [Дисертація доктора педагогічних наук, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка].

2. Вакуленко, О. (2021). *Сценічний бальний танець XXI століття* [Монографія]. Видавничий центр КНУКіМ.
3. Климчук, І. С. (2021). *Українське хореографічне мистецтво 1950–1980-х років як чинник формування національної ідентичності* [Автореферат дисертації кандидата мистецтвознавства, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв].
4. Павлюк, Т. С. (2021). *Бальна хореографія XX–початку XXI ст.: генезис, соціокультурний контекст, тенденції розвитку* [Дисертація доктора мистецтвознавства, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України].
5. Печеранський, І. П., Базела, Д. Д. (2017). *Вступ до філософії танцю* [Монографія]. Видавничий центр КНУКіМ.
6. Терешенко, Н. В. (2019). *Естетичне виховання старшокласників засобами бальної хореографії* [Дисертація кандидата педагогічних наук, Херсонський державний університет].

МАКСИМОВА Анастасія,
студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

КУЛЬТУРА ПРОТЕСТУ: РОЛЬ МУЗИКИ, МИСТЕЦТВА ТА ПЕРФОМАНСУ В АКТИВІЗМІ

Мистецтво завжди було важливим інструментом протесту, від найдавніших часів до сучасних рухів за права людини та демократичні зміни. Воно дає можливість висловити емоції, вплинути на громадську думку та мобілізувати людей на дії. Через музику, живопис, графіті, театр і перформанс протестний рух знаходить нові форми вираження та привертає увагу світу.

Музика є одним із найпотужніших засобів протесту. Вона здатна викликати сильні емоції, об'єднувати людей і ставати гімном боротьби. Пісні, що народжуються в часи криз, часто стають символами опору. Так було з піснею *Blowin' in the Wind* Боба Ділана під час руху за громадянські права у США, *Do You Hear the People Sing?* як символом демократичних протестів у Гонконзі чи Грай гурту "Океан Ельзи" під час Революції Гідності в Україні. Музика може бути забороненою, але її неможливо повністю придушити – вона передається з уст в уста, через соціальні мережі й незалежні платформи.

Перформанс та театр також відіграють важливу роль у культурі протесту. Вуличні акції, перформанси й флешмоби роблять протест видимим та інтерактивним. Наприклад, перформанс *Un violador en tu camino* чилійської групи *Las Tesis* став символом боротьби з насильством над жінками у світі. Театр протесту дозволяє не лише висловлювати гасла, а й безпосередньо взаємодіяти з аудиторією, змушуючи її замислитися про соціальні проблеми.

Візуальне мистецтво, зокрема графіті, стінописи та плакати, стало невід'ємною частиною протестних рухів. Бенксі, один із найвідоміших сучасних митців, використовує

стріт-арт для критики політики, соціальної нерівності та військових конфліктів. В Україні під час Революції Гідності з'явилося чимало потужних графічних образів, таких як мурал із Сергієм Нігояном – першим загиблим протестувальником. Символіка протесту може жити довше за самі події, нагадуючи суспільству про боротьбу.

Авторитарні режими часто намагаються цензурувати мистецтво, розуміючи його силу. Заборона музичних альбомів, знищення графіті, переслідування митців – це спроби придушити голос народу. Але, як показує історія, такі дії тільки посилюють протест, роблячи заборонене мистецтво ще популярнішим.

У XXI столітті соціальні мережі стали новим простором протестного мистецтва. Цифрові ілюстрації, відеоарт, онлайн-кампанії швидко поширюють ідеї активізму. Наприклад, після вбивства Джорджа Флойда по всьому світу поширювалися цифрові роботи з написом I Can't Breathe, які стали візуальним символом руху Black Lives Matter. В Україні художники використовують цифрове мистецтво для висвітлення війни та збору коштів на допомогу армії. Наразі українці представляють і доводять всьому всесвіту про нашу незламність через мистецтво.

Таким чином, музика, мистецтво та перформанс є не просто елементами культури, а інструментами боротьби за права, свободу та соціальну справедливість. Вони пробуджують емоції, мобілізують суспільство та закарбовують історію боротьби в колективній пам'яті. Протестна культура не просто відображає зміни – вона стає їх рушієм.

Література

1. https://library.uniteddiversity.coop/More_Books_and_Reports/Banksy-Wall_And_Piece.pdf
2. Десять найбільш скандальних творів в історії мистецтва - BBC News Україна
3. У Музеї Майдану відкрилася Галерея протестного мистецтва — Суспільне Культура
4. <https://novapolshcha.pl/article/bartlomei-kyelbovich-khudozhnik-sho-malyuye-viinu/>
5. <https://lemonade.style/nikomu-ne-potriben-tvij-dikpik-kiievom-poshirjuietsja-mistecka-akcija-proti-rosijskogo-diktatora/>

ТИТЕНКО Наталія,
*ст. викл. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

ВПЛИВ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Театральне мистецтво — це не просто сцена, костюми та оплески. Це глибокий процес пізнання себе й світу, в якому особистість проходить шлях від глядача до творця, від виконавця до співпереживаючого. Театр відкриває простір для емоцій, самовираження, осмислення цінностей — і саме тому має величезний вплив на розвиток людини.

По-перше, театр розвиває емоційну чутливість та емпатію. Граючи різні ролі, актор переживає почуття, які йому можуть бути не властиві в повсякденному житті. Він вчиться розуміти мотиви поведінки інших, співчувати, бачити світ очима іншої людини. Це формує емоційний інтелект — здатність не лише розпізнавати власні почуття, а й з повагою ставитися до емоцій інших.

По-друге, театральне мистецтво сприяє розвитку комунікативних навичок.

Публічний виступ, жива взаємодія з партнером, уміння передати думку словом і жестом — це навички, які потрібні не тільки на сцені, а й у повсякденному житті. Людина, яка займається театром, стає більш упевненою, відкритою, вміє слухати й говорити так, щоб її почули.

Ще одна важлива перевага театру — можливість пізнати себе через гру. Коли актор вживається в образ, він неминуче порівнює себе з персонажем, аналізує, де його сильні та слабкі сторони, які риси він приймає, а які — відторгає. Таким чином відбувається внутрішнє зростання — особистість змінюється, глибшає, набуває нових вимірів.

Театральна діяльність також формує дисципліну і відповідальність. Регулярні репетиції, робота з текстом, необхідність бути частиною злагодженого колективу виховують послідовність, витривалість і повагу до спільної справи. Тут немає випадкових елементів: кожен має свою роль і несе за неї відповідальність.

Окремо варто згадати про творчий розвиток особистості. Театр стимулює уяву, розвиває креативність, спонукає до пошуку нових рішень. Актори і режисери мислять образами, шукають символіку, трансформують текст у живе дійство. Такий підхід допомагає людині вийти за межі шаблонного мислення й подивитися на світ інакше.

Цілющий вплив театру проявляється також у його терапевтичному потенціалі. Через роль людина може безпечно прожити ситуації, які її травмували або залишили глибокий слід. Театр стає майданчиком для внутрішнього очищення, зцілення, звільнення від страхів і напруги. Це добре видно в практиці арт-терапії або театру для соціально вразливих груп.

Окрім того, участь у театральному житті розвиває критичне мислення. Робота з драматургічним текстом, пошук підтексту, аналіз мотивації героїв — усе це формує здатність мислити глибше, бачити причинно-наслідкові зв'язки, ставити запитання й не задовольнятися поверхневими відповідями.

Не можна не згадати і про формування естетичного смаку. Театр — це синтез багатьох видів мистецтва: літератури, музики, живопису, хореографії. Спостерігаючи за сценічним втіленням, людина вчиться помічати деталі, розуміти мову символів, цінувати гармонію та виразність художнього твору.

У театральному колективі стираються соціальні бар'єри. Тут об'єднуються різні люди, яких пов'язує спільна мета — створити живе мистецтво. Це формує командний дух, толерантність, взаємну підтримку. Людина відчуває себе частиною цілого, що важливо для формування здорової самооцінки.

І, нарешті, театр готує людину до життя — до його непередбачуваності, складностей, викликів. На сцені, як і в житті, не завжди все йде за планом. І саме там ми вчимося адаптуватися, імпровізувати, зберігати внутрішню стійкість.

Таким чином, театральне мистецтво — це не лише про акторську гру. Це потужний інструмент саморозвитку, який охоплює емоційну, інтелектуальну, соціальну й духовну сферу людини. Участь у театральному процесі збагачує особистість, робить її більш відкритою, глибокою й здатною до творчого переосмислення світу.

ТОЛСТОШЕЄВ Святослав,
студент 2 курсу,
факультет інформаційних технологій,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Пузиренко Ярина, канд. філол. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

ЛЕСЬ КУРБАС І СУЧАСНИЙ ТЕАТР

Леся Курбас — справжній реформатор українського театру. У 1922 році він створив театр «Березіль», який перетворив сцену на живий, експериментальний простір. Курбас вводив нові форми, працював з авангардом, надавав виставам ритму та пластики, що заворожувало глядачів. Не дарма кажуть, що у 1920-х роках театр ставав релігією української інтелігенції: понад 70% квитків у великих містах розкуповували ще на етапі репетицій! Вистави Курбаса збирали повні зали, а сам він ставав символом мистецького пошуку й опору того часу. Його мистецтво змушувало людей закохуватися в театр — як у простір сенсів, правди й відвертої розмови зі світом.

У радянські часи театри залишалися осередками культури, але потрапляли під пильне око партійної цензури. Відомо, що в 1960–1970-х роках театри відвідували понад 25 мільйонів глядачів на рік — це було частиною культурної політики та пропаганди. Але цікаво: багато постановок було штучно ідеологізовано, драматурги змушені були працювати за рамками «соціалістичного реалізму». Навіть якщо режисери хотіли порушити гострі питання, партія часто забороняла такі ініціативи. Таким чином, хоч театр залишався популярним, він частково втрачав свою творчу свободу — і глядачі все частіше помічали, що сцена бреше.

Після здобуття незалежності українські театри опинилися в кризі. Фінансування з держбюджету скоротилося, багато закладів боролися за виживання. У 1990-х роках кількість глядачів скоротилася майже вдвічі порівняно з радянським періодом. Але це була і нова ера — театри почали шукати власний голос, працювати з національною ідентичністю, сучасними темами, європейськими формами. Сьогодні в Україні налічується близько 120 професійних театрів, але лише найбільші (наприклад, Київський театр імені Франка чи Львівський театр Курбаса) мають стабільну аудиторію.

З появою смартфонів, YouTube, TikTok театр втратив свою монополію на видовищність. Це глобальна проблема: наприклад, у США відвідуваність театрів серед молоді знизилася на 35% за останні 20 років, в Україні схожа тенденція. Молоді люди не звикли до тривалих, напружених вистав — вони обирають короткий контент, яким можна поділитися за хвилини. Проте експерти кажуть: справа не лише в технологіях, а й у змісті. Театри, що лишаються закритими для актуальних тем і живого діалогу, самі відштовхують аудиторію. Водночас, коли театри стають медійними, вони знаходять своїх шанувальників навіть серед покоління Z.

Приклад — вистава «Конотопська відьма» в Театрі Франка: класична українська історія у свіжому, блискучому прочитанні викликала справжній ажіотаж. Багато молоді прийшли завдяки рекламним роликам у соцмережах, інтерв'ю з акторами, мемам і закадровим відео. Взаємодія театру й медіа сьогодні — це ключ до виживання. Важливо не лише поставити цікаву виставу, а й правильно її просувати: трейлери, тізери, прямі

ефіри, розіграші квитків, колаборації з популярними блогерами. Театр має навчитися говорити мовою своєї публіки.

Світовий театр сьогодні переживає трансформацію: з одного боку, віртуальна реальність, інтерактивні формати, перформанси на вулицях і онлайн; з іншого — повернення до камерних, щирих вистав, де головне — емоція. В Україні, особливо під час війни, театр має нову місію: стати простором єднання, пам'яті, спільної сили. Навіть під час обстрілів актори виходять на сцену, глядачі збираються в укриттях — це доказ, що театр живий. Заохотити людей можна, роблячи постановки про те, що їм болить зараз: війна, втрата, любов, надія. І пам'ятати, що кожен похід у театр — це не просто культурний акт, а підтримка української душі.

КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ. ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ У СВІТІ

БАРАНОВСЬКА Каріна,
*студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ

Філософію та ідеї Григорія Сковороди можна назвати символом духовної свободи та моральної стійкості, яка завжди притаманна українській нації. Його «сродна праця», думки щодо самопізнання та свободи залишаються актуальними сьогодні, допомагаючи людині знайти своє істинне покликання та гармонію в житті. Через ці причини, я вважаю, важливим та необхідним звернутися саме до цієї постаті та розглянути його внесок в культурну спадщину українців.

Григорій Савич Сковорода відомий як видатний український філософ, поет, педагог, богослов і просвітник, якого називають «українським Сократом». Його ідеї не лише випереджали свій час, а й стали основою для формування української філософської традиції та духовної культури. Вчення Сковороди, побудоване на засадах самопізнання та моралі, а також мало значний вплив на розвиток української освіти, літератури, релігійної думки та національної ідентичності [1].

Перш за все, варто ознайомитися з життєвим шляхом поета. Григорій Сковорода (1722–1794) народився в селі Чорнухи (тепер Полтавська область) у козацькій родині. Освіту здобував у Києво-Могилянській академії, де вивчав філософію, богослов'я, латинську, грецьку та старосвєрейську мови. Академія вплинула на його мислення, оскільки там поєднували східнохристиянську теологію, схоластичну філософію та ідеї європейського гуманізму [2]. Захоплення античною філософією (Платон, Арістотель, Сенека) та біблійними текстами формувало його світогляд.

Після навчання здійснив подорожі до Угорщини, Польщі, Німеччини, де знайомився з філософією Рене Декарта, Бенедикта Спінози, Готфріда Вільгельма

Лейбніца, що сформувало його розуміння метафізики та логіки. Працював учителем у Переяславському колегіумі та Харківському колегіумі, але через конфлікти з владою залишив академічне середовище [2]. Обрав шлях мандрівного філософа, проповідуючи свої ідеї в народному середовищі.

Філософія Сковороди є унікальним синтезом християнської містики, неоплатонізму, стоїцизму та української народної мудрості. Відомий своїм вченням про «сродну працю». Ідеї цього поняття заключається в тому, що людина повинна знайти свою природжену (сродну) справу, яка відповідає її внутрішньому покликанию. Лише праця, що відповідає природним здібностям людини, приносить щастя. Саме це вчення стало основою для багатьох педагогічних ідеалів та розвинуло ідею соціальної гармонії.

Вплив Сковороди на українську культуру та філософію дуже значний, адже його твори стали зразками філософської прози та поезії. Він використовував народну мову, символіку, алегорії, що заклало основу для розвитку української художньої літератури. Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш, Іван Франко вважали його своїм натхненником. Був одним із перших українських просвітників, заклавши основи гуманістичної педагогіки, а також його ідеї про природне виховання, значення праці та самопізнання вплинули на розвиток української школи.

Сковорода вважав, що справжня свобода – це внутрішня незалежність від матеріальних благ, посад, влади. Він свідомо уникав кар'єри, відмовлявся від чиновницьких посад, вважаючи, що вони обмежують дух людини. Поет вбачав щастя не в матеріальному достатку, а в духовному самовдосконаленні, що перегукується з українською традицією волелюбності [3]. Його філософія гармонії людини, суспільства та природи відображала ідеї козацької свободи.

Вплив на духовну культуру української нації: ідеї Сковороди про моральність, духовний розвиток стали частиною української релігійної думки. Виступав проти церковного формалізму, наближаючи християнство до народного світогляду [4].

Отже, філософія Сковороди стала основою української духовної культури. Вона сформувала світогляд багатьох поколінь українців, вплинула на літературу, освіту, релігійні традиції. Його ідеї актуальні сьогодні. У світі споживання його вчення про сродну працю, самопізнання та свободу залишаються надзвичайно важливими. Він показав, що внутрішня свобода важливіша за зовнішні обставини, а справжня гармонія – у пізнанні себе. Якщо сказати його словами: "Світ ловив мене, та не спіймав." – це кредо філософа, який залишився вільним духом і подарував Україні безцінну філософську спадщину.

Література

1. Інформація про біографію та педагогічну діяльність Сковороди. Посилання: <https://dnrb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/>
2. «Незвична» філософія Григорія Сковороди | Національний університет «Острозька академія». Наукова публікація про філософські ідеї Сковороди. Посилання: <https://www.oa.edu.ua/ua/info/news/2012/11-22-1>
3. Аналіз філософії Г. Сковороди у світлі сучасного бачення. Посилання: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13212/>
4. Григорій Савич Сковорода – український філософ, поет, педагог: до 300-річчя від дня народження. НБУВ. Посилання: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6028>

БЕРЕЗНЕНКО Марія,
*студентка 3 курсу факультету соціології,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка (м. Київ)*
Наукова керівниця:
Заруцька Олена, *канд. філос. Наук,
доц. кафедри української філософії та культури,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка (м. Київ)*

КУЛЬТУРА ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА СТІЙКОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Сучасний світ переживає період інтенсивних змін і мобілізації національних та культурних ідентичностей, які на жаль сьогодні в нашій країні пов'язані з війною. Війна значною мірою вплинула на життя українців, зокрема тих, які були змушені залишити свою батьківщину через вимушену еміграцію, полишити звичні для себе професії і стати на захист своєї держави. І в цьому консолідуючою засадою українського суспільства стала саме загальнонаціональна ідентичність – ототожнення себе єдиною спільнотою, яка пов'язана спільними мовою, символами, цінностями, історією, територією, культурою.

Національна ідентичність – це синкретичний феномен, що містить у собі елементи як культурної ідентичності (виникає унаслідок дії етнокультурних чинників, сформованих протягом тривалого часу: історична пам'ять, культура, мова, релігія), так і громадянської (базується на домовленостях щодо норм соціально-політичного співіснування). За своїм змістом національна ідентичність є сферою ідей, цінностей і смислів культури, що сприймаються та артикулюються більшістю громадян країни [1].

Культурна ідентичність – це відчуття приналежності до певної культурної групи. Вона формується на основі спільних культурних цінностей, традицій, звичаїв, символів, мистецтва тощо. Культурна символіка, до якої входять мистецтво, музика, література та інші вирази культури, передають ідентичність та специфіку культури.

Кожна культура організована на основі своїх правил і як самостійна система має свою «мову». В цій іпостасі вона постає як система відношень, що встановлює координацію ціннісно-смыслових форм і фіксує норми відповідного способу буття. Вона охоплює всю вертикаль свідомості – від елементарних способів відображення до його найскладніших конструкцій [1].

Обґрунтуванням нашого спротиву сьогодні є те, що ми виборюємо свою національну ідентичність. Сучасна Україна це синтез різних культурних, соціальних та інших традицій, які створювались нашими пращурами. І у нас є право і обов'язок захищати свій культурний геном у сучасній ситуації. Не дивлячись на всю складність сьогоднішнього, у нас є плани на майбутнє, які можемо втілити тільки ми, тому що наш досвід і складові, що становлять українську культуру, є унікальними [2].

Серед чинників, що впливають сьогодні на процес формування національної ідентичності кожного українця є з одного боку глобалізаційні процеси, а з іншого – рухи за збереження своєї аутентичності, адже національна ідеологія формується разом із нацією, її духовним розвитком і становленням, що потребує уваги до виховного аспекту [3].

Окрім вищезазначеного, потрібно ще згадати про те, що цілком закономірним є

твердження, що культурна спадщина є одним із головних чинників формування української національної ідентичності та відродження духовності українського народу. До початку повномасштабного вторгнення на територію України зацікавленість історичними пам'ятками та своєю минувиною у соціумі не викликало особливого інтересу. У межах держави не проводилось систематичної роз'яснювальної і просвітницької роботи відповідної спрямованості і це призвело до того, що до 24 лютого 2022 року культурна спадщина не була тією основою, довкола якої можна було б вибудувати культурологічний контекст, спрямований на єднання довкола національних символів [4].

У сучасному світі, що характеризується стрімкими змінами та посиленням зацікавленості до своєї національної ідентичності, українське суспільство переживає особливий період консолідації під впливом війни. Загальнонаціональна ідентичність стала об'єднуючою силою для українців, які зіткнулися з необхідністю захищати свою державу, часто залишаючи домівки та змінюючи звичний спосіб життя.

Отже, українська національна та культурна ідентичність набули особливого значення, війна згуртувала суспільство навколо спільних цінностей, історії та традицій. Українці були змушені змінювати своє життя, водночас, попри всі труднощі, вони зберегли віру у майбутнє та продовжують відстоювати свою культуру. Безумовно, глобалізація також вплинула на наше суспільство, змушуючи шукати той самий необхідний баланс між інтеграцією у світ та збереження власної унікальності. Культурна спадщина на сьогодні є не просто важливим елементом історії, а й символом єдності народу, тією ключовою опорою, яка стає підґрунтям для його духовного відродження та зміцнення національної свідомості.

Література

1. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування: монографія. К.: НІСД, 2011. 336 с.
2. Національна ідентичність як складова національної стійкості. URL: https://lb.ua/blog/volodymyr_dziobak/568987_natsionalna_identichnist_yak.html/
3. Утвердження української національної та громадянської ідентичності: монографія. К. Журба, І. Бех, С. Бойко, та ін.; за заг. Ред. К. Журба, О. Рейпольська. Київ: «Компрінт». 2024. 232 с.
4. Міщенко М. Пам'ятки у системі формування національної ідентичності за умов війни. Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур: матеріали XVI Міжнародної наукової конференції (м. Острог, 22-23 червня 2023 р.) Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2023. С. 88-93.

ГОЛОВАТА Наталія,

*канд. істор. наук, викл. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

КУЛЬТУРНА ІНДИФЕРЕНТНІСТЬ: КОСМОПОЛІТИЗМ ЧИ ВТРАТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ?

Культурна індіферентність як наслідок асиміляції. Ще не зовсім давно добре впізнавана фраза «какая разница» у контексті використання української чи російської мови спілкування, питання перейменування колишніх комуністичних назв вулиць та оцінки історичних подій, тригерила лише частину суспільства. З одного боку, таку нечутливість до надважливих складових національної культури легко можна пояснити

як наслідок аж занадто тривалого перебування українців під гнітом московської імперії у різних її іпостасях незалежно від назви держави та форми правління. Це, напевно, цілком пояснюваний результат «колоніальних механізмів структурних деформацій українського суспільства» (М. Рябчук). Коли «колонізований етнос, – словами дослідників постколоніальних суспільств, – інтерналізує негативний образ самого себе, який йому нав'язують колонізатори», і як результат відбувається асиміляція та інтеграція у чужу, ворожу культуру.

А якщо до цих процесів додати ще травму голодомору, жертвами якого за підрахунками демографів стало від 3 до 7 мільйонів українських селян, та колгоспне покріпачення селянства, себто фактичну геттоїзацію україномовного населення, головного охоронця національних начал, то асиміляція стає необхідною умовою виживання, не кажучи про кар'єрний успіх. За таких умов завдання вижити означало будь-що вирватись із села та якомога швидше приховати ознаки свого українського походження. Отже русифікація являла собою «політично безпечнішу і культурно комфортнішу» (М. Рябчук) форму асиміляції в імперську – російську культуру. Тому в радянські часи збереження неросійської національної ідентичності майже завжди означало маргінальність або прояв справжньої стійкості.

Багатовекторність, космополітизм, глобальна культура. Із здобуттям незалежності України свідомі щодо основ національного буття політики та діячі культури одразу взялися за відновлення умов культурної ідентичності. Але зберігалася багатовекторність політики і культури. З одного боку, Україна не розривала зв'язки з «росією», а з іншого – орієнтувалася на Захід. Отже, зберігалися і додавалися нові чинники культурної індиферентності та зорієнтованість на протилежні цінності.

Російсько-українська війна. Лише загрози втрати власної країни, починаючи з обох «майданів» та особливо від початку російської агресії 2014 р., а надто з 2022 року виявили значення культурної складової національної безпеки, поряд із військовими та економічними чинниками. Поступово більшість людей в Україні зрозуміли, що йдеться не лише про захист території чи мрії про євроатлантичну інтеграцію, а й що російська агресія спрямована на знищення культурної спадщини, мови та національної ідентичності нашого народу. Саме через культуру формується національна ідентичність, самосвідомість та стійкість народу, що робить культурний вимір одним із ключових у цій війні (Микола Точицький)

Тяглість національної самосвідомості як чинник виживання України. Я уже зазначила, що збереження національної культури, мови в часи російської (комуністичної також) імперії було проявом справжньої стійкості свідомих громадян. «Шістидесятники» – так називали покоління тих діячів культури, які зберегли в радянські часи після 2-ї світової війни й передали новим поколінням людей незалежної України вогник любові до національної культури, інтерес до її історії, мрії про її майбутнє. Цим людям було нелегко, вони справді мали значно менші можливості творчої самореалізації і багато з них пройшли тюрми і табори (Дзюба, Стус, Чорновіл – перелік прізвищ може бути довгим). У ту пору, серед справжньої української інтелігенції відбувалося й становлення творчої особистості поета Вадима Крищенка. Так, Крищенко – ліричний поет, а не політик-дисидент. Але українське слово, пісня емоційно глибоко входить у свідомість та звертається до коренів і архетипів національного буття і робить свою незамінну справу відродження України в душах людей. Багато хто із знавців, з шанувальників творчості поета-пісняра Вадима Дмитровича Крищенка та зокрема й виконавці пісень під час ювілейного концерту 1 квітня 2025 року відзначали, що в його надзвичайно вагомому творчому доробкові, який становлять 55 поетичних збірок та понад 1000 пісень, немає жодного твору російською мовою. Вірш самого Крищенка свідчать про корінне значення українського слова, культурної ідентичності як умови

національного буття:

*Себе я запитаю сам,
А відповідь знайдеться поряд:
Для мене батьківщина там,
Де українською говорять.*

Кожен робить свій внесок у незалежність і суверенітет України. Підтримка україномовного культурного середовища – це базова і тепер елементарно необхідна складова боротьби за наше українське майбутнє.

ІГНАТЕНКО Софія,
*студентка 2 курсу
факультету ветеринарної медицини,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Пузиренко Ярина, канд. філол. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

МОВА ЯК КОМПОНЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Немає нації без мови! Вона ідентифікує нас, консолідує та є джерелом розвитку культури народу, як нації. З давніх давен мова являється візитною карткою суспільства та країни. У продовж тисячоліть мова є потужним засобом зміцнення національної свідомості, а отже, зберігає його національну ідентичність. Вона не лише служить засобом спілкування, а й відображає історію, культуру, цінності та менталітет нації.

Українська мова є вистраждана, полита кров'ю. За нашу солов'їну страждало і гинуло так багато цвіту нації, що ми по праву можемо сказати – мова це сила, це наш культурний код, це те, що загартовує нас і те, за що ми готові боротись.

Якщо розглянути основні аспекти ролі мови в національній ідентичності, то можемо виділити кілька головних.

По-перше. Збереження культурної спадщини. Через мову ми пізнаємо літературу, звичаї, фольклор, традиції, тобто все, що становить національну пам'ять. Через мову зберігаються й передаються міфи, легенди, прислів'я, пісні, які формують національну свідомість.

По-друге. Символ державності. У багатьох країнах національна мова є офіційною, і її використання в освіті, адміністрації, ЗМІ зміцнює державну незалежність. В історії багато прикладів, коли мовне питання ставало символом боротьби за незалежність або культурну автономію. Відстоювання мови — це відстоювання власної ідентичності.

По-третє. Формування національної єдності. Спільна мова об'єднує людей у межах однієї нації, сприяє відчуттю приналежності до спільноти. На даний час, з початком великої війни, це дуже важливий аспект. Так, як українці опинились в різних кутках світу, мова є невід'ємною частиною ідентичності.

По-четверте. Протиставлення асиміляції. Для націй, які переживали колонізацію або перебували в складі імперій, збереження мови є актом спротиву й засобом відновлення самобутності. Нескореність – це те, що народжується в нас і з чим ми проходимо все своє життя.

Мова — це душа народу, і її втрата часто означає втрату самобутності. Саме тому мовна свідомість є центральним елементом формування національної ідентичності.

Мова — це не просто набір слів і правил граматики. Це культурний ДНК, у якому закладено історичний досвід, ментальність, традиції, пам'ять і душу українського народу.

Про мову можна писати нескінченно багато. Оспівувати її, вивчати та поглиблювати знання, бо наша, українська мова, настільки глибока та бездоганна, що було б цілковитою ганьбою не шанувати її гідно.

КОТЛЯРОВА Діана,
студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

В'ЯЧЕСЛАВ ЧОРНОВІЛ: ПОСТАТЬ БОРЦЯ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

В'ячеслав Чорновіл був видатним українським політичним діячем, журналістом, публіцистом, дисидентом, одним із лідерів національно-визвольного руху України другої половини XX століття. Народився 24 грудня 1937 року в селі Єрки Черкаської області. Навчався у Київському університеті на факультеті журналістики, де почав проявляти активний інтерес до громадсько-політичної діяльності. Уже в студентські роки він займався дослідженням української історії, культури та мови, що пізніше стало основою його активної боротьби за незалежність України.

У 1960-х роках Чорновіл активно включився в дисидентський рух. Він відкрито виступав проти радянського тоталітарного режиму, за що неодноразово зазнавав переслідувань з боку КДБ. Його статті та публікації в самвидаві, зокрема збірка "Лихо з розуму" (1967), викривали репресії, які радянська влада чинила щодо української інтелігенції. За цю діяльність він був засуджений і провів у таборах кілька років. Незважаючи на це, після звільнення він продовжив свою боротьбу за демократичні перетворення в Україні.

У 1980-х роках Чорновіл став одним із ключових ініціаторів створення Української Гельсінської групи, яка боролася за права людини та незалежність України. Він редагував підпільний часопис "Український вісник", що став важливим джерелом інформації про порушення прав людини в СРСР. Його діяльність неодноразово призводила до нових арештів і переслідувань, проте він залишався непохитним у своїх переконаннях.

З наближенням розпаду Радянського Союзу Чорновіл став одним із провідних політиків нової демократичної України. У 1989 році він очолив Народний Рух України — організацію, яка відіграла важливу роль у здобутті незалежності України у 1991 році. Він був активним учасником політичного життя країни, висував свою кандидатуру на президентських виборах 1991 року, де зайняв друге місце після Леоніда Кравчука. Надалі Чорновіл залишався ключовою фігурою в українській політиці, виступав за демократичний розвиток країни, збереження її суверенітету та захист української мови і культури.

За свої погляди та активну громадську позицію Чорновіл став символом боротьби за незалежність України. Його життя трагічно обірвалося 25 березня 1999 року в автокатастрофі за загадкових обставин, що дало підстави багатьом дослідникам

припускати, що його смерть була не випадковою.

Чорновіл зробив неоціненний внесок у формування національної ідентичності. Він наголошував на важливості української мови, культури та історичної пам'яті, закликаючи суспільство відмовитися від імперської спадщини та будувати державу на демократичних засадах. Його бачення України як демократичної, європейської держави з правовим суспільством залишається актуальним і сьогодні.

Політична діяльність Чорновола в незалежній Україні також була визначальною. Як народний депутат та кандидат у президенти України, він пропонував програми реформ, спрямовані на утвердження демократії, соціальної справедливості та національного відродження. Його смерть у 1999 році стала великою втратою для України, адже він міг відіграти ще важливішу роль у політичному житті країни.

Значення Чорновола для України не лише історичне, а й сучасне. Він став символом незламності, національного духу та боротьби за правду. Його ідеї та спадщина надихають нові покоління українців боротися за незалежність, демократичні цінності та національну гідність.

Література

1. Сергійчук В. І. В'ячеслав Чорновіл: життя і боротьба. – Київ: Видавництво "Українська думка", 2005. – С. 45–98 (біографія, політична діяльність, боротьба за незалежність України).

2. Чорновіл В. Лихо з розуму. – Київ: Український вісник, 1967. – С. 5–32 (про репресії радянської влади, дисидентську діяльність).

3. Андрухович Ю. Дисиденти та боротьба за незалежність України. – Львів: Літопис, 2010. – С. 120–158 (розвиток Народного Руху України, політичні погляди Чорновола).

4. Центральний державний архів громадських об'єднань України. Архівні матеріали Української Гельсінської групи. – Фонд 1, опис 22, справа 456. (документи, що стосуються діяльності Чорновола в УГГ).

5. Офіційний сайт Народного Руху України – www.nru.org.ua (історичні матеріали, політичні декларації Чорновола).

МАЗУР Валерія,
студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ МОДЕРНОСТІ

Культурна ідентичність – це сукупність цінностей, традицій, мови, історії та світоглядних засад, які визначають самосвідомість окремої людини або спільноти. У сучасному світі, який характеризується процесами модернізації, глобалізації та цифрової революції, питання збереження ідентичності стає особливо актуальним. Як модерні процеси впливають на традиційні форми ідентичності? Чи можливо зберегти культурну самобутність у світі, що динамічно змінюється?

Модернізація змінює соціальні структури, технічний прогрес впливає на спосіб

життя, але традиції залишаються важливими елементами культурного самовираження. Успішні суспільства знаходять баланс між старими і новими цінностями, інтегруючи інновації без руйнування власної культурної основи.

У сучасному світі культури рідко існують в ізоляції. Завдяки міграції, технологіям і комунікаціям формуються гібридні ідентичності, що поєднують різні традиції. Наприклад, молодь у великих містах часто поєднує елементи національної культури з глобальними трендами у музиці, моді та способі життя.

Сьогодні культура дедалі більше існує в цифровому форматі. Соціальні мережі, онлайн-освіта, віртуальні спільноти сприяють формуванню нових видів ідентичності, що виходять за межі традиційних національних або етнічних меж. Наприклад, завдяки інтернету українці в діаспорі можуть підтримувати зв'язок з рідною культурою, навіть перебуваючи за кордоном.

Розвиток демократичних суспільств, громадянських рухів та переосмислення історичних наративів впливає на формування національної ідентичності. В деяких країнах модернізація призводить до послаблення національних традицій, в інших – до їх відродження через зміцнення державної політики в сфері культури.

Культура завжди була інструментом політичного впливу. Держави використовують культурну ідентичність для зміцнення національної єдності, а також у міжнародних відносинах. Наприклад, мова, історична пам'ять і релігія можуть стати полем політичних маніпуляцій або, навпаки, чинником об'єднання суспільства.

Мова є одним із головних чинників збереження ідентичності. Її зникнення або трансформація безпосередньо впливає на культуру народу. В умовах модерності важливо підтримувати розвиток рідної мови, використовуючи новітні технології та адаптуючи її до сучасних потреб суспільства.

Модерний світ вимагає нових підходів до міжкультурної комунікації. Важливо зберігати повагу до різноманіття, уникаючи як культурного шовінізму, так і повної асиміляції. Гармонійне співіснування культур можливе через діалог, толерантність та взаємну інтеграцію без втрати самобутності.

Культурна ідентичність в умовах модерності переживає як виклики, так і нові можливості. З одного боку, глобалізація та технології змінюють традиційні способи існування культури, з іншого – вони відкривають нові шляхи для її збереження та розвитку. Гармонійне поєднання традицій та інновацій, повага до власної культурної спадщини та відкритість до світу можуть стати ключовими факторами стійкої ідентичності в сучасному світі.

ПОЙМАНОВА Раїса,

студентка I курсу

гуманітарно-педагогічного факультету,

НУБіП України (м. Київ)

Наукова керівниця:

Сидоренко Ірина, *канд. філос. наук,*

доц. кафедри культурології,

НУБіП України (м. Київ)

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДРОДЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ

Культурна спадщина – це не лише старовинні будівлі чи артефакти, а й народні традиції, ремесла, обряди та мистецтво, які формують національну ідентичність. В

Україні традиційна культура зазнала серйозних змін під впливом глобалізації, урбанізації та технологічного розвитку. Проте сьогодні спостерігається активний рух за її збереження та відродження. Це важливо, адже культура є основою національної свідомості, зв'язком між минулим, сучасним і майбутнім. Крім того, збереження традицій сприяє туристичній привабливості та економічному розвитку.

Одним із найефективніших способів популяризації культури є проведення фестивалів, що відтворюють народні звичаї. Наприклад, фестиваль «Країна Мрій», заснований музикантом Олегом Скрипкою, популяризує українську етнічну культуру, народні пісні, ремесла та традиційний одяг. Інший яскравий приклад – фестиваль «Опішня СливаФест», що поєднує гастрономічні та гончарні традиції Полтавщини, демонструючи мистецтво кераміки та кулінарні особливості регіону.

Багато українських ремесел, які раніше були частиною повсякденного життя, сьогодні поступово зникають. Проте ентузіасти та митці працюють над їхнім відродженням. Одним із найуспішніших прикладів є відродження Петриківського розпису, який у 2013 році було внесено до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. У селі Петриківка працюють майстри, які навчають молодь та проводять майстер-класи, популяризуючи цей вид мистецтва. Також відновлюється гуцульська кераміка – у Косові та Коломиї діють майстерні, що зберігають автентичний стиль українського гончарства.

Важливою частиною збереження спадщини є реставрація історичних пам'яток. Підгорецький замок, одна з архітектурних перлин України, довгий час перебував у занепаді. Завдяки меценатам і волонтерам нині ведуться роботи з його відновлення. Ще одним прикладом є дерев'яні церкви Карпатського регіону, які потрапили під охорону ЮНЕСКО, що допомагає залучати міжнародну підтримку для їхнього збереження.

Сучасні технології також відіграють важливу роль у популяризації культурної спадщини. Проєкт «Спадщина» від Google та Міністерства культури України створює 3D-моделі історичних пам'яток і віртуальні екскурсії, що робить їх доступними для широкої аудиторії. Онлайн-музей Голодомору є ще одним прикладом цифрової ініціативи, яка допомагає зберегти історичну пам'ять про одну з найтрагічніших сторінок української історії.

Проте процес збереження культурної спадщини стикається з численними викликами. Брак фінансування часто гальмує реставрацію пам'яток. Урбанізація та глобалізація зменшують інтерес молодого покоління до народних традицій. Воєнні дії руйнують культурні об'єкти, а недостатня державна підтримка не дозволяє народним ремеслам розвиватися повною мірою.

Попри всі труднощі, Україна активно працює над збереженням і популяризацією своєї культурної спадщини. Завдяки фестивалям, відродженню народних ремесел, реставрації історичних пам'яток і використанню цифрових технологій українська культура залишається живою та актуальною навіть у сучасному світі.

Література

- 1.Офіс Ради Європи в Україні <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/preserving-andrestoring-ukraine-s-cultural-heritage-is-our-common-duty>
- 2.Прагматика <https://pragmatika.media/news/kulturna-spadshchyna-v-ukraini-vidzberezhennia-do-povoiennoho-vidnovlennia/>
- 3.Культурологічний альманах <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/download/328/307/319>

РОЖКОВА Вероніка,
студентка 1 курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. Філософ. Наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В МОДЕРНУ ДОБУ

Культурна ідентичність є фундаментальним аспектом самовизначення особистості та спільноти, особливо в модерну добу, яка характеризується швидкими соціальними та технологічними змінами. У сучасному світі процеси глобалізації та модернізації впливають на формування та трансформацію культурної ідентичності, створюючи нові виклики та можливості для збереження національних та культурних особливостей.

Модерність, з її акцентом на раціоналізацію, індивідуалізм та науково-технічний прогрес, значно впливає на традиційні форми культурної ідентичності. Традиційні цінності та норми піддаються переосмисленню, що може призводити до кризи ідентичності або, навпаки, до її оновлення та адаптації до нових умов. Зокрема, в українському контексті модернізаційні процеси впливають на освітні стратегії, формуючи нові підходи до виховання молоді та її культурної самоідентифікації. Також модерність супроводжується процесами глобалізації, які призводять до уніфікації культур. Розвиток інформаційних технологій, міграційні процеси та економічна інтеграція сприяють поширенню універсальних цінностей, що, з одного боку, створює можливості для міжкультурного діалогу, а з іншого – загрожує втратою локальних культурних особливостей. Зростання міст та урбанізація змінюють традиційні форми спільнот, що впливає на трансформацію культурної ідентичності. Крім того, технологічний прогрес змінює способи комунікації, формування цінностей та уявлень про культуру, що особливо помітно у молодіжному середовищі.

Освіта відіграє ключову роль у формуванні культурної ідентичності в умовах модерності. Сучасні освітні стратегії спрямовані на інтеграцію молоді в глобальний культурний простір, одночасно зберігаючи національні особливості та традиції. Це вимагає розробки нових підходів до навчання, які б поєднували глобальні знання з локальними цінностями, сприяючи розвитку критичного мислення та культурної свідомості студентів.

Глобалізація та інформаційна революція створюють як виклики, так і можливості для збереження культурної ідентичності. З одного боку, існує ризик уніфікації культур та втрати унікальних національних рис. З іншого боку, сучасні технології дозволяють поширювати та популяризувати культурні надбання на міжнародному рівні, сприяючи взаємозбагаченню культур та зміцненню національної ідентичності.

Умови модерності вимагають від суспільства активного переосмислення та адаптації культурної ідентичності. Збереження та розвиток національних особливостей можливе через інтеграцію традиційних цінностей з сучасними досягненнями, особливо в освітній сфері. Це дозволить забезпечити стійкість культурної ідентичності в умовах глобальних змін та сприятиме гармонійному розвитку особистості та суспільства в цілому.

Література

1. Грицак Я. Культурна ідентичність у глобалізованому світі. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021.
2. Кравченко О. Культурна політика в Україні: виклики та перспективи. – Одеса: Астропринт, 2022.
3. https://philosophy.karazin.ua/ua/nauka/rada/tytar_disser.pdf?utm_source=chatgpt.com
4. https://ipiend.gov.ua/publication/tsyvilizatsijna-identychnist-ukrainstvaistoriia-i-suchasnist/?utm_source=chatgpt.com

ФЛУЄРАР Владислава,
студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

РОЛЬ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ КУЛЬТУРИ

Освіта відіграє ключову роль у збереженні та трансформації культури, виступаючи як засіб передачі соціокультурного досвіду та формування цінностей у суспільстві. Через освітні процеси відбувається передача знань, традицій та культурних архетипів від покоління до покоління, що забезпечує спадкоємність та розвиток культурної ідентичності.

З одного боку, освіта сприяє збереженню культури, передаючи молодому поколінню накопичений досвід, моральні цінності та норми поведінки. Це дозволяє підтримувати національну самобутність та усвідомлення власних коренів. З іншого боку, освіта є потужним інструментом трансформації культури, оскільки стимулює критичне мислення, інновації та адаптацію до сучасних викликів. У процесі навчання та виховання формуються нові підходи та ідеї, що сприяють еволюції культурних практик та світогляду.

Система освіти є ключовим компонентом культури, що відповідає за передачу соціокультурного досвіду та відтворення культурних архетипів. Через навчання та виховання освіта передає внутрішній зміст культури, її дух, стиль і світовідчуття, забезпечуючи спадкоємність та розвиток культурної ідентичності.

У сучасному інформаційному суспільстві освіта набуває нових форм, спрямованих на збереження та популяризацію культурної спадщини. Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє створювати електронні версії культурних надбань, забезпечуючи їх доступність для широкого загалу та сприяючи інтеграції національної культури у світовий контекст.

У сучасних умовах глобалізації та культурних трансформацій особливого значення набуває мистецька освіта. Вона не лише зберігає художні традиції, але й адаптує їх до нових реалій, сприяючи розвитку креативності та міжкультурного діалогу. Мистецька освіта допомагає поєднувати теоретичні знання з практичними навичками, що є важливим для формування гармонійно розвиненої особистості.

Сучасні соціокультурні зміни, такі як глобалізація, розвиток демократії та новітніх технологій, вимагають відповідних змін у системі освіти. Освіта повинна формувати нову людину — інноваційну, самодостатню, з демократичними цінностями, здатну адаптуватися до швидких змін у суспільстві.

Система освіти формує інтелектуальний, моральний, естетичний та фізичний розвиток особистості, впливаючи на її світогляд та поведінку. Це визначає провідну соціальну функцію освіти — гуманістичну, спрямовану на виховання гармонійно розвиненої особистості.

Корпоративна освіта в Україні зазнає трансформацій під впливом сучасних викликів, таких як пандемія COVID-19 та воєнний стан. Ці події призвели до реструктуризації ринку праці та зміни технологій у корпоративному навчанні. Розвиток корпоративної освіти сприяє формуванню стійкого та адаптивного персоналу, здатного до інновацій та ефективної роботи в умовах постійних змін.

Важливо також відзначити, що освіта формує культуру життєтворчості особистості, сприяючи її самореалізації та активній участі в суспільному житті. Через освітні процеси індивід набуває здатності до критичного мислення, творчого підходу та моральної відповідальності, що є основою для позитивних змін у суспільстві та культурі.

Згідно з дослідженням Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, 69% українців вважають, що вітчизняна освіта потребує реформування. Це свідчить про усвідомлення суспільством важливості модернізації освітньої системи для забезпечення її відповідності сучасним потребам та викликам.

Освіта дорослих є важливим елементом у збереженні цінностей демократичного суспільства. Неперервне навчання дорослих сприяє їхній соціальній активності, усвідомленню громадянських прав та обов'язків, а також формуванню критичного мислення, що є основою для розвитку демократичних інститутів та культурних трансформацій.

Розвиток української культури в період незалежності. Після здобуття незалежності Україна приділяє особливу увагу розвитку національної культури через реформування освітньої системи. Впровадження профільного навчання та модернізація вищої освіти сприяють збереженню культурної спадщини та формуванню національної свідомості серед молоді.

Культурно-освітня діяльність як фактор збереження національної ідентичності. Культурно-освітні ініціативи відіграють важливу роль у підтримці національної ідентичності. Освітні програми та культурні заходи сприяють збереженню та популяризації українських традицій, мови та історії, особливо в умовах зовнішніх викликів. Водночас вона адаптує суспільство до сучасних викликів та сприяє його розвитку.

Отже, освіта є фундаментальним чинником у збереженні та трансформації культури. Вона забезпечує спадкоємність традицій, адаптацію до сучасних умов та формування нових цінностей, сприяючи розвитку суспільства та його культурної ідентичності. Вона не лише передає культурні надбання минулого, але й формує нові цінності та адаптує суспільство до сучасних реалій, забезпечуючи розвиток національної ідентичності та демократичних принципів.

Література

1. https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/57467/?utm_source=chatgpt.com
2. https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/2531?utm_source=chatgpt.com
3. https://ir.kneu.edu.ua/items/01502a15-6227-45eb-9494-da32d7a1a39b?utm_source=chatgpt.com
4. <https://ena.lpnu.ua/items/d47a32b0-c419-474d-88ab-4eb7ff83802f>

5. https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/57467/
6. <https://europub.co.uk/articles/sociokulturni-ta-ekonomiko-politichni-peredumovi-stvorennia-derzavnoyi-nacionalnoyi-programi-osvita-ukrayina-xxi-stolittia-A-511569>

МЕДІА І ПОПУЛЯРНА КУЛЬТУРА: ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

ГОРБАЧОВА Анастасія,
студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІ НА КУЛЬТУРУ

Глобалізація — це процес, який охоплює різноманітні сфери людської діяльності, зокрема економічну, політичну, соціальну та культурну. Вона тісно пов'язана з розвитком технологій, зокрема інформаційних і комунікаційних, а також з ростом міжнародної торгівлі та зростанням мобільності людей.

Вплив глобалізації на культуру є однією з найбільш суперечливих тем у сучасній науці та суспільному обговоренні. З одного боку, вона сприяє збагаченню культур і взаєморозумінню між різними народами, з іншого — призводить до уніфікації та глобальних культурних змін, які можуть загрожувати збереженню національних традицій і культурної ідентичності.

Одним із найбільш очевидних наслідків глобалізації є швидка взаємодія різних культур через обмін ідеями, мистецтвом, музикою, літературою та іншими культурними продуктами. Інтернет і соціальні медіа стали основними платформами для поширення цих культурних продуктів, дозволяючи їм швидко досягати глобальних аудиторій. Це дає можливість представникам різних культур ознайомлюватися з традиціями, мистецтвом і практиками інших народів. Глобалізація також створює можливості для збагачення культурних ландшафтів, дозволяючи людям експериментувати з новими формами, що поєднують елементи різних традицій. Зокрема, це можна спостерігати в музиці, де з'являються нові жанри, які поєднують в собі елементи хіп-хопу, джазу, рок-музики, африканських ритмів і інших стилів.

Проте глобалізація призводить і до іншого ефекту — уніфікації культури.

Одним із прикладів є домінування західної культури на світовій арені. Американські фільми, музика, модні бренди, технології та бізнес-мережі поширюються по всьому світу, створюючи схожі культурні практики в різних країнах. Міста по всьому світу часто виглядають однаково — з кафе відомих міжнародних брендів, магазинами та торговими центрами, що мають однаковий вигляд у різних країнах. Це явище можна назвати «глобальним культурним потоком», де великі корпорації створюють однакові культурні стандарти для людей у різних частинах світу. Така ситуація може призвести до того, що локальні культури втрачають свою унікальність, а культурні відмінності стають менш помітними.

Це призводить до суттєвих змін у культурній ідентичності. Глобалізація, зокрема поширення західних культурних моделей, може загрожувати збереженню національних традицій і мов. В багатьох країнах, особливо тих, що розвиваються, під впливом західних стандартів відбувається «американізація» культурних норм, що проявляється в змінах в образі життя, в моді, в музиці та навіть у мовних практиках. Мова, яка є важливим елементом культурної ідентичності, може втратити своє значення через широке використання міжнародних мов, таких як англійська. Традиційні святкові обряди, ремесла, національні страви можуть бути забуті або замінені на більш загальні, глобальні аналоги, що, на думку багатьох дослідників, є серйозною загрозою для культурної різноманітності.

Водночас, незважаючи на загрозу культурної уніфікації, глобалізація також створює нові можливості для збереження та розвитку локальних культур. Підвищення доступності інформації дозволяє різним культурам зберігати свою автентичність, навіть в умовах глобалізації. З'являються нові форми культурної самоідентифікації, які дозволяють народам зберігати свої традиції та практики, одночасно адаптуючи їх до сучасного світу. Міжнародні культурні ініціативи, спрямовані на підтримку культурної спадщини, стали важливим інструментом збереження локальних традицій. Прикладом є розвиток екологічного туризму, відродження традиційних ремесел, фольклорних фестивалів, які дозволяють не лише зберегти культурні традиції, але й зробити їх доступними для глобальної аудиторії.

Неможливо не згадати і про культурний мікс, який також є одним із наслідків глобалізації. Це явище виникає, коли різні культури взаємодіють, поєднуючи свої елементи в нові форми. Наприклад, в музиці активно виникають нові жанри, які є результатом поєднання етнічних мотивів та сучасних музичних стилів. Також з'являються нові гастрономічні тренди, які поєднують елементи різних кухонь. Культурний мікс може бути позитивним, оскільки він стимулює творчість і новаторство, однак існує й ризик втрати ідентичності, коли нові форми стають надто комерціалізованими та втрачають свої автентичні корені.

Одним із основних інструментів глобалізації є технології, які не лише сприяють поширенню культурних продуктів, а й змінюють сам процес культурного обміну. Інтернет і соціальні мережі значно спростили доступ до культурної продукції з усього світу. Завдяки платформам, таким як YouTube, Spotify, Netflix, люди можуть отримати доступ до фільмів, музики, книг та іншого контенту з різних країн. Це дозволяє їм не лише ознайомлюватися з культурними особливостями інших народів, але й взаємодіяти з культурою через власний контент.

Незважаючи на всі позитивні і негативні аспекти глобалізації, в майбутньому важливо знайти баланс між збереженням культурної різноманітності і відкритістю до глобальних культурних впливів. Перспективи глобалізації включають розвиток мультикультуралізму, який передбачає взаємоповагу та інтеграцію різних культур. Важливим завданням є створення умов для збереження культурних особливостей кожної нації, одночасно сприяючи культурному обміну і взаєморозумінню.

Таким чином, глобалізація має значний вплив на культуру, змінюючи традиційні культурні практики, але водночас створюючи нові можливості для розвитку і збагачення культурного ландшафту. Важливо, щоб процес глобалізації не призводив до втрати культурної ідентичності, а навпаки, сприяв розвитку та збереженню культурних традицій.

КРИЛОВА Олександра,
студентка I курсу
гуманітарно-педагогічного факультету,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко Ірина, канд. філос. наук,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

СОЦІАЛЬНІ ЗМІНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА КУЛЬТУРУ

Культура - це не від'ємна частина життя будь-якого суспільства, яка в свою чергу відображає не лише традиції, але й постійно змінюється під впливом різних викликів та критичних умов. Під час переходу від традиційного до сучасного суспільства, культурні цінності зазнають вагомих змін. Це явище пояснюється через численні соціальні зміни, такі як модернізація, урбанізація, та глобалізація. Важливим є розуміння, як традиційні цінності адаптуються до реалій сучасного світу. Це дозволяє покращити свій спектр знань, щодо того, як культура діє в сучасному світі та які наслідки для суспільства мають ці зміни.

У одній зі своїх праць “Конфлікт сучасної культури” [1] Георг Зіммель каже, що культура в умовах модернізації зіштовхується з різноманітними конфліктами, оскільки традиційні цінності протирічать новим соціальними реаліями. Зіммель описує, як розвиток індустріалізації, урбанізації та глобалізації змінює економічну структуру суспільства та формує нові культурні норми. Традиційні соціальні зв'язки, побудовані на стабільності і сталій ідентичності, тепер нерідко піддаються змінам під тиском швидких темпів розвитку. Зіммель доводить, що культурні цінності перестають бути стабільними і починають піддаватися серйозним внутрішнім конфліктам, які спонукають до соціальних напружень та криз.

Масштабні переміни, що відбуваються в суспільстві, також змінюють функціонування соціальних інститутів в освіті, родині, релігії, тощо. У своїй праці “Об'єктивність пізнання у сфері соціальних наук та соціальної політики” Макс Вебер [2] приділяє велику увагу важливості об'єктивності під час вивчення соціальних процесів, таких як культурні трансформації. Вебер підкреслює, що соціальні науки допомагають зрозуміти, як зміни в економіці, політиці та інших сферах життя відображаються на культурних практиках. Вебер також наголошує, що культура не є чимось сталим, вона завжди змінюється. Відтак, вивчення культурних змін повинно бути максимально об'єктивним і не забувати враховувати широкий спектр факторів, які впливають на ці трансформації.

Отже, підсумовуючи вище сказане, можна сказати, що зміни, які відбуваються в повсякденному житті, завжди впливають на культуру, змінюючи її традиційні цінності. Проте ці зміни не є конкретно позитивними або негативними. Вони можуть призводити як до конфліктів, так і до розвитку суспільства. Глобалізації та інновації сучасного світу, пропонують безліч можливостей для зміни культури, водночас зберігаючи традиції у вигляді нового їх бачення.

Література

- 1.Зіммель Г. Конфлікт сучасної культури // https://uk.wikipedia.org/wiki/Георг_Зіммель.
2.Вебер М. Об'єктивність пізнання у сфері соціальних наук та соціальної політики

ТОРМАХОВА Анастасія,
канд. філос. наук, доц., доцент кафедри етики,
естетики та культурології, Київський національний
університет імені Тараса Шевченка (м. Київ)

ТОВМАШ Дмитро,
канд. філос. наук, доц., доцент кафедри філософії
гуманітарних наук, Київський національний
університет імені Тараса Шевченка (м. Київ)

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ЩАСТЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ У ЦИФРОВІЙ КУЛЬТУРІ

Бачення людиною сутності щастя та його специфіки є питанням, що не втрачає своєї актуальності. Мінливість людського життя та постійні випробування, що трапляються повсякчас, викликають у людини змішані почуття, нерідко різко негативні, які призводять до депресивних станів. Війни, які відбувались колись й продовжують відбуватись зараз, спричиняють не лише фізичне руйнування міст та знищення людей, але й ініціюють появу колективної травми. На думку групи авторів колективну травму можна визначити таким чином: «Колективна травма – це душевна рана, спричинена прямим або опосередкованим травматичним досвідом – стресовою ситуацією, яка стає джерелом емоційної напруги через несподівану загрозу життю групи людей. Колективна травма виникає, з одного боку, через усвідомлення безпорадності перед обличчям небезпеки, а з іншого – через надмірність травматичного досвіду, що перетворює його на вічне сьогодення і руйнує ідентичність» [2, р.1874]. В умовах війн, що тривають, та колективного травматичного досвіду постає питання можливості досягнення щастя та його візуалізації в цифровій культурі сьогодення.

В роботі Т. Ломаса «Щастя» [1] пропонується цілісний погляд на щастя, що охоплює широкий спектр позитивних психічних станів, що варіюється від швидкоплинних моментів задоволення до глибоких, довготривалих станів самореалізації та сенсу життя. Ломас виділяє чотири основні виміри благополуччя: фізичний, психічний, соціальний і духовний, які охоплюють різні аспекти людського існування, кожен з яких сприяє загальному щастю. Серед форм щастя він виокремлює наступні: гедоністичне (реалізується через прості задоволення, чуттєві переживання та уникнення болю), евдаймонічне (основою є досягнення сенсу життя, що сповнене чеснот, особистісним зростанням та самореалізацією) і харонічне (тип щастя пов'язаний з трансцендентністю і духовними переживаннями, що є чимось більшим, ніж ти сам).

Сам концепт щастя є вкрай мінливим і залежить від тих цінностей, які керують соціумом, а також власного індивідуального світосприйняття людини. Воно може розглядатися на різних рівнях людської життєдіяльності. Розуміння щастя як задоволення тих потреб, досягнення яких надає короткочасне відчуття піднесеності, захопленості, радості, насолоди є найбільш узагальненим та, водночас, універсальним. В ньому превалює гедоністичний підхід. Характер потреб може бути діаметрально протилежним та мати як матеріально-втілений, так і духовно-моральнісний виміри. Для когось втіленням занурення у щасливий стан може бути задоволення від реалізації планів, насолоди від спілкування з іншим чи досягнення вищого соціального статусу. Досягнення гедоністичного щастя є доволі простою задачею, яка добре може підлягати візуалізації, на відміну від харонічного.

Потужний вплив на наше сприйняття щастя, усвідомлення себе щасливою людиною спричиняє цифрова культура, а саме – соціальні мережі. Візуальний поворот, який розпочався в другій половині XX століття, призвів до зростання ролі комунікації за

допомогою образів. Враховуючи специфіку облаштування соціальних мереж, таких як Instagram, Tik-tok та вірусного характеру поширення повідомлень, які в них наявні, їх вплив на ментальне здоров'я людини, бачення специфіки щастя є надзвичайно потужним.

В цифровому просторі можна віднайти поширення різного типу контенту. Дослідження кореляції між типом хештегів, які позначають війну (#war, #warinukraine, #warinukrainededusa) та змісту дописів, які ними супроводжуються, виявляє наявність великої кількості візуальних образів, які пов'язані зі змалюванням руйнувань міст, інфраструктури, смертю воїнів та різними меморіальними повідомленнями тощо. Проте серед них можна виявити також ті, що мають позитивний характер та пов'язані із візуалізацією образів, які асоціюються із щастям. Авторами цих дописів здебільшого є громадянське населення, місцем перебування яких можуть бути і зони активних бойових дій, і більш безпечні регіони України. В тому числі це можуть бути громадяни, які перебувають за межами країни.

Дописи, які містять контент, що асоціюється із станом щастя, наявний у багатьох дописах громадян, які перебувають в Україні. Їх зміст корелює із тими “звичайними”, проте водночас особливими подіями, що відбуваються повсякчас в житті людей. Це стан насолоди життям, який виникає у зв'язку із бажаннями продовжувати цінувати миті щастя та особисті досягнення.

Щастя в жаклих обставинах війни може проявлятися доволі несподівано, розкриваючи стійкість людського духу і спроможність адаптуватися до обставин, що змінюються. Візуалізовані форми щастя в цифровому просторі реалізуються через змалювання моментів співчуття та солідарності між солдатами і цивільним населенням, демонстрацією їх стійкості та людяності, прагнення до відстоювання власних переконань й досягнення мети. Це можуть бути дописи, що викликають почуття гордості за діяльність волонтерів чи мужню боротьбу ЗСУ, які попри важкі випробування не полишають спроб йти за покликом власного серця, бути сумлінними на шляху до перемоги. В них може підкреслюватися усміхненість бійців, вміння займатися безтурботною довоєнною діяльністю, навіть в окопах. Це ілюструє спроможність вийти за межі пригніченого стану, який охоплює людину під час війни, що має вирішальне значення для підтримки бойового духу і психічного здоров'я. Хештеги #воїн #українці_незламні #славаукраїні #війна вказують на стан війни, форму діяльності її акторів та силу їх духу, а вже з самих візуальних зображень дізнаємось про їх внутрішній стан та транслявання образів щастя.

Не менш актуальними та потужними у плані зображення щастя є дописи, що містять картини возз'єднання сімей. Сльози радості, обійми і полегшення від того, що близькі люди живі і в безпеці, є потужними символами надії та емоційної стійкості. Приклади радості дітей, їх усміхнені обличчя є також потужними меседжами стану щастя.

Візуалізація щастя під час війни полягає у відображенні людської здатності знаходити світло в найтемніші часи. Це передбачає розпізнавання і святкування моментів зв'язку, актів доброти та надії, яка зберігається навіть серед найбільших негараздів. Ці образи та історії слугують потужним нагадуванням про стійкість людського духу та потенціал радості й людяності, які можуть процвітати навіть у найважчі часи.

Література

1. Lomas T. Happiness. MIT Press, 2022. 304 p.

2. Storozhuk S., Petraniuk A., Kryvda N., Tovmash D. та ін. Toward a healthy society: when trauma affects group identity. Wiadomosci Lekarskie. Warsaw, 2023. Vol.76. Issue 8. pp.1874-1882.

YAMSHYNSKA Nataliia,
lecturer,

*Department of English for Engineering № 2
National Technical University of Ukraine
'Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute', Ukraine*

KUTSENOK Neonila,
lecturer,

*Department of English for Engineering № 2
National Technical University of Ukraine
'Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute', Ukraine*

MEDIA, POP CULTURE, AND PUBLIC CONSCIOUSNESS: INFLUENCE IN THE DIGITAL ERA

Introduction

In today's interconnected world, media and popular culture are pivotal in shaping public consciousness. Through various channels - television, cinema, music, and social media - they influence societal values, norms, and perceptions. This article delves into the mechanisms by which media and popular culture mold public consciousness, examines their impact on societal dynamics, and explores the challenges they pose in the modern era.

Media serves as a primary conduit through which individuals interpret and understand the world. The agenda-setting theory posits that media doesn't tell people what to think but rather what to think about. By selecting and emphasizing certain topics, media outlets influence the salience of issues in the public mind.

Cultivation Theory, introduced by George Gerbner, suggests that prolonged exposure to media content, especially television, can shape viewers' perceptions of reality. For instance, consistent exposure to violent content may lead individuals to perceive the world as more dangerous than it actually is - a phenomenon known as the "Mean World Syndrome."

Research by Kiran Garimella and colleagues analyzed political discourse on social media, finding that users are often exposed to opinions that align with their own, leading to echo chambers. This environment can reinforce existing beliefs and contribute to political polarization.

Popular culture, encompassing music, films, television shows, and literature, both reflects and influences societal values. It acts both as a reflection of dominant societal norms and as a force that shapes them by introducing fresh ideas and questioning established beliefs.

For example, television series that depict diverse family structures or address social issues can challenge traditional norms and promote inclusivity. Similarly, music genres like hip-hop have been instrumental in highlighting social injustices and giving voice to marginalized communities.

The advent of social media has revolutionized the way information is disseminated and consumed. Platforms like Facebook, Twitter, and Instagram allow users to curate their content, leading to the formation of echo chambers—environments where individuals are exposed predominantly to information that aligns with their existing beliefs.

Studies have shown that these echo chambers can exacerbate political polarization and reinforce confirmation biases. For instance, users are more likely to engage with content that aligns with their views, leading to a homogenization of perspectives within their networks.

In Ukraine, media and popular culture have played significant roles in shaping national

identity and public consciousness, especially in times of political upheaval. During the Euromaidan protests and subsequent conflicts, media outlets and cultural productions became tools for mobilization, resistance, and the promotion of national unity.

Ukrainian filmmakers, musicians, and artists have used their platforms to address issues of sovereignty, corruption, and social justice, thereby influencing public discourse and fostering a sense of collective identity.

While media and popular culture have the power to inform and unite, they also pose challenges. The spread of misinformation, the potential for manipulation, and the reinforcement of stereotypes are pressing concerns. Moreover, the commercialization of media content can lead to the prioritization of profit over accuracy and ethical responsibility.

In the digital realm, algorithms that prioritize engagement can inadvertently promote sensationalist or divisive content, further deepening societal divides.

Conclusion

Media and popular culture are powerful instruments that shape public consciousness, influence societal norms, and reflect the collective psyche. As consumers and creators of media, it is imperative to approach content critically, promote media literacy, and advocate for ethical standards in media production and dissemination. By doing so, society can harness the positive potential of media and popular culture while mitigating their adverse effects.

References

1. Social Media Remains A Political Echo Chamber For The Likeminded // Forbes. – 2025.
2. Social Media Verification Drives Polarization and Echo Chambers // Neuroscience News. – 2024.
3. Online platforms risk becoming ideological echo chambers that undermine meaningful dialogue // York University News. – 2025.
4. The Influence of Social Media on Political Polarization and Echo Chambers // Incline Magazine. – 2024. – 28 жовтня. – **Available at:** <https://inclinemagazine.com>.
5. How Social Media Deepens Political Division // Medium. – 2025.
6. How Social Media Algorithms Shape Political Opinions in 2025 // Toxigon. – 2025.
7. Gilbert S. Girl on Girl by Sophie Gilbert review - how pop culture turned a generation of women against themselves // The Guardian. – 2025.
8. Spiral of silence: climate action is very popular, so why don't people realise it? // The Guardian. – 2025.
9. Australia's student strikers for climate believed they could change their future. Where are they now? // The Guardian. – 2025.

ЗМІСТ

МАЙСТЕРНІСТЬ ПІСЕННОГО СЛОВА ВАДИМА КРИЩЕНКА

ЯМЧИНСЬКА Ярослава. ВАДИМ КРИЩЕНКО – ГОЛОС УКРАЇНСЬКОЇ ДУШІ	3
ЛИТВИНЕНКО Ірина. СЛОВО, ЩО ЗВУЧИТЬ У ПІСНІ: ФЕНОМЕН ЖИВУЧОСТІ ЛІРИКИ ВАДИМА КРИЩЕНКА	4
МЕНДЕЛЕВИЧ Володимир. ТВОРЧІСТЬ ВАДИМА КРИЩЕНКА: ДУХОВНИЙ ЗАПОВІТ ДОБРА В ПІСНІ "ХАЙ ЩАСТИТЬ ВАМ, ЛЮДИ ДОБРІ"	6
ПРИБУЛА Варвара. ДОРОГОЮ СПОГАДІВ: ВІДЛУННЯ РІДНОЇ ЗЕМЛІ	7
ПУЗИРЕНКО Ярина. ПОСТАТЬ ВАДИМА КРИЩЕНКА У НАВЧАЛЬНОМУ КУРСІ «ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»	9
РУДИЙ Роман. ВИКОНАВСЬКІ ПРОЧИТАННЯ ПІСНІ ВАДИМА КРИЩЕНКА «КОТИКИ ВЕРБОВІ»: ВІД ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	10
СИДОРЕНКО Ірина. СВІТЛО ЯК МОРАЛЬНИЙ ІМПЕРАТИВ: МОТИВ ПРОМЕТЕЯ У ВІРШІ ВАДИМА КРИЩЕНКА «ЗАПАЛІТЕ ВОГОНЬ»	11
СИМОНЕНКО Тетяна. РОЛЬ «ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ» ВАДИМА КРИЩЕНКА У ЗБЕРЕЖЕННІ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ	12
ЦЗІНЬ Тяньтянь. ЕСТЕТИЧНІ ЦІННОСТІ У ТВОРЧОСТІ ВАДИМА ДМИТРОВИЧА КРИЩЕНКА	14

ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ: ВИТОКИ ТА ЕВОЛЮЦІЯ

БАРАНОВСЬКА Анна. ТРАДИЦІЙНА СИМВОЛІКА В МОДІ ТА ДИЗАЙНІ: ВІД ВИШИВАНКИ ДО STREETWEAR	16
БІЛОЦЕРКОВЕЦЬ Валерія. ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА VS. СУЧАНІ ТЕНДЕНЦІЇ	17
КУЗЬМЕНКО Крістіна. СВЯТА І РИТУАЛИ: ЯК ВОНИ ЗМІНЮЮТЬСЯ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	18
КУХАР Віталіна. СИМБІОЗ СТАРОГО І НОВОГО: ПОЄДНАННЯ ФОЛЬКЛОРУ І СУЧАСНОЇ МУЗИКИ	20
НИЧИПОРЕНКО Арина. МОДЕРНІЗАЦІЯ ФОЛЬКЛОРУ: ЗБЕРЕЖЕННЯ ЧИ РУЙНУВАННЯ АВТЕНТИЧНОСТІ?	21
П'ЯТАЧЕНКО Сергій. НАЗВИ КАРТИН ТА ВІРШОВАНІ ПІДПИСИ ДО КАРТИН МАРІЇ ПРИМАЧЕНКО В КОНТЕКСТІ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ	22
РЕВЕНКО Дарина. ЕВОЛЮЦІЯ КУЛЬТУРИ: ВІД НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ ДО ВИКЛИКІВ МОДЕРНОСТІ	24
СИЧУК Анастасія. ВІД ТРАДИЦІЙ ДО МОДЕРНОСТІ: СУСПІЛЬСТВО ТА ЦІННОСТІ	25

СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ

СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЗМІН

ЗАРУЦЬКА Олена. СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СВІДОМОСТІ СУСПІЛЬСТВА	27
КОВАЛЕНКО Аліна. СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙНОГО І СУЧАСНОГО	29
КУШНІР Тарас. СИНТЕЗИЙНІ ПОСІДНАННЯ МИСТЕЦТВ У ПЕРЕОСМИСЛЕНИХ ТА НОВІТНІХ ПОСТАНОВКАХ	30
ЛИМАНСЬКИЙ Денис. РОБОТА ХУДОЖНИКІВ В МУЗИЧНІЙ СФЕРІ	31
МАКОДА Світлана. ХОРЕОГРАФІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ	34
МАКСИМОВА Анастасія. КУЛЬТУРА ПРОТЕСТУ: РОЛЬ МУЗИКИ, МИСТЕЦТВА ТА ПЕРФОМАНСУ В АКТИВІЗМІ	35
ПІТЕНКО Наталія. ВПЛИВ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ	36
ТОЛСТОШЕЄВ Святослав. ЛЕСЬ КУРБАС І СУЧАСНИЙ ТЕАТР	38

КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ. ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ У СВІТІ

БАРАНОВСЬКА Каріна. ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ	39
БЕРЕЗНЕНКО Марія. КУЛЬТУРА ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА СТІЙКОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	41
ГОЛОВАТА Наталія. КУЛЬТУРНА ІНДИФЕРЕНТНІСТЬ: КОСМОПОЛІТИЗМ ЧИ ВТРАТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ?	42
ІГНАТЕНКО Софія. МОВА ЯК КОМПОНЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	44
КОТЛЯРОВА Діана. В'ЯЧЕСЛАВ ЧОРНОВІЛ: ПОСТАТЬ БОРЦЯ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ	45
МАЗУР Валерія. КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ МОДЕРНОСТІ	46
ПОЙМАНОВА Раїса. ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДРОДЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ	47
РОЖКОВА Вероніка. ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В МОДЕРНУ ДОБУ	49
ФЛУЄРАР Владислава. РОЛЬ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ КУЛЬТУРИ	50

МЕДІА І ПОПУЛЯРНА КУЛЬТУРА: ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

ГОРБАЧОВА Анастасія. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА КУЛЬТУРУ	52
КРИЛОВА Олександра. СОЦІАЛЬНІ ЗМІНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА КУЛЬТУРУ	54
ТОРМАХОВА Анастасія, ТОВМАШ Дмитро. ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ЩАСТЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ У ЦИФРОВІЙ КУЛЬТУРІ	55
YAMSHYNSKA Nataliia, KUTSENOK Neonila. MEDIA, POP CULTURE, AND PUBLIC CONSCIOUSNESS: INFLUENCE IN THE DIGITAL ERA	57

УДК 31 316 : 766316.26(477)(091)"312"

ББК 60.5

Культура і мистецтво: від традиційності до модерності: зб. Матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. онлайн-конф. з нагоди 90-річчя від Дня народження Вадима Крищенка. Київ, 1 квітня, 2025 р. Київ, 2025. 60 с.

Збірник укладено за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культура і мистецтво: від традиційності до сучасності» (з нагоди 90-річчя від Дня народження Вадима Крищенка), що її провела кафедра культурології гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is based on the materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Culture and Art: From Tradition to Modernity" (on the occasion of the 90th anniversary of Vadim Kryshchenko), which was conducted by the Department of Cultural Studies of the Humanities and Pedagogical Faculty of the National University of Nature Conservation of Ukraine.

The publication is designed for scientists, teachers, graduate students, students.

Редакційна колегія:

Савицька І.М., канд. філос. наук, доц.; Майданюк І.З, д-р філос. наук, проф.; Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.; Сидоренко І.Г., канд. філос. наук (відповідальний секретар); Пузиренко Я.В., канд. філол. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні
вченої ради гуманітарно-педагогічного факультету,
протокол № 9 від 14.05.25

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за автентичність, достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, покликання на них.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.

